

laiškas lietuviams

JUNE 1990 BIRŽELIS

ŠVENTOJI UGNIS 181	Leonardas Andriekus, OFM,
MOTINOS MARIJOS KAUPAITĖS TOBULYBĖS KELIAS 183	V. Bagdanavičius, M.I.C.
TIKĖJIMO IR LIETUVYBĖS ĮTAKA... 189	Vytautas Skuodis
KO SIEKTI, KUR PASUKTI? 192	P. Daugintis, S.J.
SVEIKINIMAI ... 197	
BESĄLYGINĖ DIEVO MEILĖ 198	Nina L. Gailūnienė
VATIKANO RADIO ŽINIA 200	Kun. K.J. Ambrasas
TIKĖJIMO IR LIETUVYBĖS ĮTAKA... 201	Marius Gražulis
SVEIKINIMO LAIŠKAS 204	—
VISOKIŲ REIKIA 204	A.R.
SVEIKINIMO LAIŠKAS 205	—
TĖVYNĖJE 206	Gediminas Vakarīs
KALBA 210	Juozas Vaišnys, S.J.
ĮVAIRYBĖS 211	Red.
SVEIKINIMO LAIŠKAS 212	—
TRUMPAI IŠ VISUR 177	Juoz. Pr.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” METINĖ ŠVENTĖ 216	Red.

Šis numeris iliustruotas Jono Kuprio nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” šventės.
Viršelio piešinys — dail. Filomenos Linčiūtės-Vaitiekūnienės.
Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1990 / BIRŽELIS - JUNE / VOLUME XLI, NO. 6

ŠVENTOJI UGNIS

Be Prometėjo šventvagystės
Ir be žynių tarpininkavimo
Metėi Tu savo ugnį, Kristau,
Kai šiaurėn atkeliavome.

Ji krito ant senovės aukurų,
Ant Naujojo Įstatymo altorių;
Palaidotų pusnynuos kauburių,
Upokšnių ledo storo...

Tą ugnį šlovino vaidilos ir žyniai,
Nors neatspėjo, kad ji Tavo;
Jos kaitroje išaugo milžinai,
Prinoko pjūčiai jvas.

Ji ašarojo vaško žvakele
Budynėje prie mirusio;
Ji klaidžiojo nekrikštyta vėle
Prie tėviškės — durpynuose.

Nušviesk takus ta ugnimi
Ir man, vaiduoklių sūnui,
Daubom keliaujant naktimis
Be kraujo ir be kūno.

Leonardas Andriekus, OFM

Marijampolės Šv. Mykolo bažnyčia. Dabar ji yra Vilkaviškio vyskupijos prokatedra.

MOTINOS MARIJOS KAUPAITĖS TOBULYBĖS KELIAS

V. BAGDANA VIČIUS, M I . C .

1. KAZIMIEROS KAUPAITĖS SKAISTYBĖ IR TIKĖJIMAS

Tyrinėjant kandidato į šventuosius gyvenimą, yra tinkama pradėti nuo jo ar jos jaunystės, nes jau jauname žmogaus amžiuje pasirodo tos dorybės, kurios vėliau apsieiškia ir veikia.

Buvęs Čikagos kardinolas Samuel Stritch yra skatinęs daugiau dėmesio kreipti į tai, kas vyksta paauglių galvose. Taip jis kalbėjo Šv. Kazimiero akademijos studentų išleistuvėse. Tai, ką jis pasakė apskritai apie jaunus žmones, tai galioja ir tos Akademijos steigėjos Kazimieros Kaupaitės (Motinos Marijos) asmenybei.

Dėl to verta atkreipti žvilgsnį į kai kuriuos reiškinius Kazimieros Kaupaitės į JAV atvykimo proga. Daug kam yra svetimi visi tie suvaržymai, kuriuos tada patyrė lietuvių visuomenė, būdama caristinės Rusijos valdžioje. Iš to krašto išvykimas buvo galimas tik slaptu ir pilnu pavoju keliu. Štai kaip tai aprašo vysk. V. Brizgys, remdamasis pačios Kaupaitės užrašais (žr. *Kazimiera Kaupaitė — Motina Marija*. Šv. Kazimiero seserų kongregacijos rėmėjų leidinys, 1982 m. Čikagoje).

“Į Ramygalą pavėžino Kazimierą jos tėvelis Anupras, o iš Ramygalos klebonijos šeimininkė Katarina palydėjo Kazimierą į Panevėžio geležinkelio stotį. Čia Kazimiera pirmą kartą pamatė traukinį...

Naktį iš Panevėžio į Šiaulius Kazimiera keliavo viena, be jokio pažįstamo. Susirasti priemonę vykti iš Šiaulių į Tauragę Kazimierai teko pačiai. Besiteiraudama atrado kelis kitus — moterį ir du vyrus, tokius pat pakeleivius į Ameriką per Tauragę ir toliau. Kartu su jais ir Kazimiera pasirinko

kelionės priemonę. Žydelis susodino juos ant maišų, pripiltų grūdų ilgame vežime, traukiamame dviejų arklių. Važiavo taip “greitai”, kad geras ėjikas pėsčias būtų ėjęs greičiau. Diena buvo šalta, vėjuota, o Kazimiera neturėjo jokio šiltesnio drabužio, buvo apsirengusi vasariškai ir kiek ją rengusieji sugebėjo - miestietišškai. Per dieną keliavę, nakčiai sustojo prie pakelėje stovinčios smuklės. Arklius pašėręs, žydelis nuėjo į smuklę. Abu keleiviai vyrai taip pat kažkur nuėjo. Moteris, susisukusi į didelę skarą, atsigulė ant maišų. Kazimiera sėdėjo viena sušalusi, kalendama dantis, eiti į smuklę ji bijojo. Paryčiais sugrįžo anodu kartu keliaują vyrai ir matydami drebančią Kazimierą, ją net subarė:

— Ponia, gi tu apsirgsi. Eik į karčiamą, ten galima gauti arbatos, apšils.

Kazimiera paklausė, nuėjo į vidų, gavo karštos arbatos, atšilo ir, nepaisant kad ten buvo žydelių ir kitokių prigulusių ant grindų, kiek tik tilpo, ji, susiradusi tarpelį, atsisėdo ir taip pabuvo iki ryto. Kitą dieną teko keliauti toliau kalvotu keliu. Kazimiera ir kiti keleiviai daugiau ėjo pėsti, aplenkdami ir savo, ir keletą kitų panašių vežimų. Taip keliaudami, pasiekė Kelmę dar prieš vakarą, o iš čia iki Tauragės keliavo jau daug patogiau — pašto vežimu. Tauragės klebonija buvo painformuota apie Kazimieros atvykimą. Ji čia buvo priimta ir praleido tris dienas, kol atsirado vadovas per žalią sieną - slaptai į Prūsus” (30-31 psl.).

Šis epizodas aiškiai liudija Kazimieros Kaupaitės rūpestingumą saugotis pavoju do-
rai, vengiant pavojingų vietų, verčiau pasiliekan-
lauke ir kenčiant šaltį.

Ruošdamasi išvykti iš Lietuvos, Kazimiera buvo labai susirūpinusi, kad

Amerikoje galima prarasti savo pamaldumo nuotaiką. Prieš išvykdamą, savo parapijos Ramygalos bažnyčioje ji susijaudinusi meldė Dievo pagalbos, kad toji nelaimė jos neištiktų. Ji glaudžiai bendravo su Dievu ir buvo gyvai įsitikinusi, kad reikia veikti kartu su juo.

2. KULTŪRINIS KAZIMIEROS KAUPAITĖS PAGRINDAS

Studijuojant kandidatės į šventąsias charakterį, negali iš akių praleisti tos visuomeninės aplinkos, iš kurios ji yra kilusi. Tik tokią prasmę gali turėti kurio nors asmens išryškinimas, kaip šventojo, kad jis savo visuomenėje atitinkamai elgėsi. Žmogus, kuris pasiliktų atskirai nuo savo aplinkos, gali būti asmeniškai šventas, bet jis neturi savyje prasmės būti Bažnyčioje išaukštintas kaip visuomeninė, t.y. šventa apraiška.

Norint pažinti, iš kokios visuomeninės padėties Kazimiera Kaupaitė ateina ir kaip ji laikosi savo visuomenės atžvilgiu, yra vertas dėmesio tas jos kelionės etapas, kurį ji patyrė Tilžėje, slaptos lietuviškos raštijos spausdinimo ir platinimo centre.

“Švintant rytui, keleiviai pasiekė Tilžę. Vadovas juos atvedė į vieną namą, kur jie palaukė, kol žmonės sukilo. Dabar ir šis vadovas Kazimierą paliko. Namu būta šalia Mauderodės spaustuvės, kur buvo spausdinamos lietuviškos knygos ir laikraščiai, iš čia slaptai gabenami į Lietuvą. Čia atsirado kunigo Kaupo draugų, kurie pasiėmė Kazimierą savo globon. Aprodė jai visą spaustuvę ir visą Mauderodės įstaigą. Viskas buvo labai įdomu, tų dalykų nematė nė jos tėvas, kurio namuose buvo tiek daug čia spausdintų knygų, kurių ji pati buvo gana daug skaičiusi. Paskui dienos metu jie aprodė Kazimierai Tilžės miestą. Po to pasilikusi viena kambaryje, turėjo ką parašyti į tėviškę— ne tik kad jau Tilžėje, bet ir tai, ką čia matė” (Brizgys, 32 psl.).

Šio epizodo reikšmė Kazimieros dvasios analizei galės paaiškėti tik tada, kai bus trumpai apžvelgtas tas lietuviškos visuomenės laikotarpis, kada ji, kaip ir visuomenė, kovojo už lietuvių kalbos ir spaudos laisvę. Šis sąjūdis buvo taip išplitęs, kad apėmė ne tik tuos žmones, kurie kovojo už tautos laisvę, bet ir tuos, kurie kovojo už katalikišką tikėjimą.

Norint suprasti, kodėl Kazimiera šiame spaudos centre labai gerai pasijuto, reikia susipažinti su tomis kultūrinėmis nuotakomis, kurios vyravo lietuvių tarpe šio šimtmečio pradžioje, kuriose buvo užaugusi ir Kazimiera.

Trumpai tas nuotakas galima aptarti, pabrėžiant, kad tai buvo kovos už lietuvių tautos kultūrinį savitumą laikotarpis. Ypač tai reiškėsi slaptų lietuvių raštų spausdinimu užsienyje ir jų skaitymu. Tiek spausdinimas, tiek skaitymas buvo rusų administracijos uždraustas ir baudžiamas įvairiomis bausmėmis. Tas kovos laikotarpis buvo pradėtas Žemaičių vyskupo Motiejaus Valančiaus, kaip religinis ir dorinis uždavinys, kuriam buvo įpareigota visa lietuvių tauta. Drauge ėjo ir tautinis bei liberalinis sąjūdis, kuriam vadovavo Simanas Daukantas ir kiti. Tais laikais, kai Kazimiera lankėsi šiame lietuviškos kultūros centre, jo dvasiniai vadovai buvo dr. Basanavičius, dr. Kudirka, kun. Tumas-Vaižgantas.

Tas laikotarpis buvo aptartas kaip kovos metai už savąją spaudą. Kai Kazimiera lankėsi Tilžėje, šios veiklos centre, buvo pats didysis veiklos įkarštis. Juo, kaip savaime suprantamu kultūriniu ir religiniu uždaviniu, buvo jau iš savo namų giliai persiėmusi Kazimiera Kaupaitė.

Šis sąjūdis savo atskirą formą buvo įgavęs JAV gyvenančių lietuvių tarpe. Čia jis buvo pasireiškęs kaip liberališkas ir antibažnytinis sąjūdis. Apie tai galima rasti V. Bagdanavičiaus studijoje “Lietuvių materialinė raštija iki nepriklausomybės

Mecenatas prel. Juozas Prunskis įteikia “Laiškams lietuviams” Krikščioniškos kultūros fondo spaudos premiją. Vytautas Kasniūnas stebi, kokia bus redaktoriaus reakcija.

Jono Kuprio nuotr.

paskelbimo” (LKM akademijos metraštyje, II tome, 115-207 psl.).

Kazimiera Kaupaitė, atvykusi į Ameriką, ne iškart pajuto, kad lietuviškas sąjūdis čia yra stipriai nuėjęs priešbažnytinę kryptimi. Tai ji pergyveno kaip tam tikrą iššūkį savo gyvenimui. Šitą jos dvasinę padėtį reikia gerai suprasti, norint teisingai pažinti ir įvertinti jos dvasią.

Vaikams paprastai pasiliekančių įspūdį sudaro tie dalykai, kuriuos jie patiria savo šeimoje. Kazimiera išaugo tokioje šeimoje, kur kova už spaudos laisvę buvo ne tik tautos, bet ir šeimos reikalas, į kurį visi šeimos nariai buvo įjungti. Vysk. Brizgys jos biografijoje pateikia tos šeimos gyvenimo vaizdą.

“Kazimieros tėvas Anupras Kaupas dar jaunystėje pradėjo bendrauti su tada draudžiamos lietuviškos spaudos platintojais, turėjo gal visas knygas, kurios tada pasiekdavo Lietuvą. Sodo pakrastyje tarp aukštų žolių stovėjo pasenę keli tušti bičių aviliai. Čia buvo sukrautos lietuviškos knygos. Kiek kartų Kaupų namuose rusų žandarai darė kratas, jiems ir į galvą neateidavo patikrinti tuos sodo pakrastyje apleistus avilius. Kaupų šeimoje gana dažnai būdavę svečių, ne kartą tokių, kuriuos tik vienas tėvas žinojo, kas jie yra — tai tie lietuviškų knygų ir kitokių lietuviškų reikalų tarpininkai. Šventadieniais į Kaupų namus rinkdavosi kaimynai, ne tik senimas, o ir jaunimas, pasiklausyti įvairių naujienų. Juozapina, o

jai ištekėjus, Kazimiera susirinkusioms kaimynų merginoms paskaitydavo ką nors iš gautų knygų ir laikraščių” (22 psl.).

Kai kalbama apie merginą, užaugusią tokioje šeimoje, kurioje reiškėsi intensyvus kultūrinis veikimas, kuris dar buvo slaptas ir pavojingas, galime lengviau suprasti labai drąsius ir savarankiškus jos vėlesnius gyvenimo apsisprendimus.

Nėra reikalo priminti, bet negalima praleisti ir nepamirėjus, kad toje šeimoje reiškėsi gerai organizuotas katalikiškas pamaldumas. Kaupų namuose “buvo mėgstamos ir praktikuojamos visos šeimos bendros maldingumo praktikos ne tik ypatingų švenčių progomis, ar gegužės, birželio, spalio mėnesiais, bet net paprastomis dienomis, ypatingai sekmadieniais. Tokiom bendrom maldom vadovaudavo tėvas” (Brizgys, 21. psl.).

3. NEIŠAIŠKINAMAS KAZIMIEROS APSISPRENDIMAS GRĮŽTI Į LIETUVĄ

Kazimiera atvyko į Scrantono kleboniją, savo brolio klebono kviečiama 1897 m., o 1901 m. matome ją apsisprendus grįžti į Lietuvą. Kyla klausimas, kodėl toks nelauktas apsisprendimas. To sprendimo negalima išaiškinti tuo, kad jos ir brolio pažiūros būtų buvę skirtingos. Juk ir jos brolis buvo kilęs iš to paties Lietuvos kultūrinio sąjūdžio, kaip ir ji. Grįždama laivu namo ir prisimindama savo brolių, susigraudinusi mąstė apie “savo pokalbius su broliu, ką ji skaitydavo iš jo parašytų dalykų, kaip jiedu praleisdavo vakarus, pasidalindami dienos įspūdžiais, kaip kai kurie jos pasakojimai vėliau pateko į Karvojaus laiškus (taip vadinosi jo knyga, sudaryta iš jo straipsnių), kaip vakarais lošdavo kortomis ar kvadratais (t.p. 40 psl.).

Atrodo, kad Kazimieros biografas V. Brizgys yra linkęs jos apsisprendimą grįžti į Lietuvą aiškinti pasiilgimu savo aplinkos

(36 psl.). Tačiau ar vien tuo būtų galima išaiškinti tokį tvirtą jos apsisprendimą?

Reikia sutikti, kad, būdama Scrantone, Kazimiera subrendo dviem reikšmingais požiūriais. Visų pirma ji pažino gerą pamaldžios krikščionės idealą, skaitydama šv. Pranciškaus Salezo knygą “Filoteja”. Antra — ji čia susipažino su moterų vienuoliniu gyvenimu, apie kurį, gyvendama Lietuvoje, neturėjo supratimo. Apsilankydama viename tokia vienuolyne, ji net pajuto tam tikrą susijaudinimą, kuris liudija jos vidinį, tada dar neišryškėjusį, vienuolinio gyvenimo pamėgimą.

Tačiau būtų per greitai sakyti, kad ji tada jau suprato savo vienuolinį pašaukimą. Jos pašaukimas tada greičiausia buvo pasaulietiškos pamaldžios kultūrininkės pobūdžio. Jos idealas tada buvo vienas literatūros personažas, kurį ji buvo išskaičiusi Vinco Pietario raštuose. Grįžusi į Lietuvą, ji norėjo būti mokytoja. “Grįžusi Lietuvon, ji taps Vinco Pietario Keidošių Ona, apie kurią ji buvo skaičiusi” (36psl.).

Šiam Kazimieros apsisprendimui būdingas bruožas yra labai stipri apsisprendimo jėga. Jis buvo toks stiprus, kad tuoj privedė prie susikirtimo su broliu. Į šį jos susikirtimą su broliu nereikia žiūrėti kaip į menkavertį dalyką jos beatifikacijos byloje. Šio Kazimieros apsisprendimo negalima aiškinti religingumo trūkumu.

Ieškant natūralaus aiškinimo šiame konflikte, galima įžvelgti Kazimieros pasipriešinimą visą savo gyvenimą pasilikti profesionale klebonijos virėja. Žinoma, ir klebonijos virėja gali pasiekti aukšto šventumo savo uždaru kontempliatyviu gyvenimu. Tačiau Kazimiera kokių nors būdu pajuto ir suprato, kad ji yra šaukiama platesniam visuomeniniam uždaviniui. Ir tas jos supratimas buvo toks stiprus, kad ji ryžosi atsiskirti nuo mylimo ir ją mylinčio brolio. Iš tikrųjų tai yra ta pati situacija, kurią tenka patirti kiekvienai mergaitei, kai ji ryžtasi atsiskirti nuo savo ar-

timųjų ir atsidėti vienuoliniam gyvenimui. Tačiau Kazimieros atveju tas apsisprendimas buvo daug sunkesnis, ne ji neturėjo aiškaus vaizdo, kuriuo keliu jai teks eiti. Kitaip šio jos apsisprendimo jėgos negalima kitaip išaiškinti, taip tik tuo, kad čia jai vadovavo dieviškas pašaukimas. Ji pasiliko jam ištikima, nepaisant to, kad jai reikėjo atsiskirti nuo mylimo brolio.

Šis brolio ir sesers konfliktas nebuvo nei vienam, nei antram švelnus. Brolis ne tik atkalbinėjo seserį nuo jam nesuprantamo jos apsisprendimo, bet net ją barė. Nepasitikėdamas savo jėgomis, jis pasikvietė daugiau draugų kunigų, kad atkalbėtų seserį nuo nesuprantamo jos pasirinkimo.

Šis sesers ir brolio konfliktas yra vertas dėmesio ir krikščioniškojo auklėjimo atžvilgiu. Krikščioniška tobulybė ne kartą yra suprantama taip, kad tarp dorų ir giliai tikinčių asmenų negali būti nei nuomonių skirtumo, nei jokio konflikto. Bet ta pažiūra kyla iš per daug simplicistinio tiek žmogaus prigimtės, tiek Dievo malonės supratimo. Dievas žmogų yra sukūręs su galia laisvai apsispręsti. Jis savo dievišką malonę teikia kiekvienam žmogui ne tik bendrą visiems, bet pritaiktą kiekvienam asmeniui, jo gyvenimo keliui. Dėl to į nuomonių skirtumus krikščioniškame gyvenime verčiau reikia žiūrėti kaip į svarbų uždavinį, o ne kaip į Dievo malonės trūkumą ar kokį netobulumą.

Dėl to, iškilus nuomonių ar pažiūrų skirtumui, nereikia skubėti vienos ar kitos pusės apkaltinti kokiu nors trūkumu. Iš tikrųjų Dievo malonė yra ne mažiau įvairi negu mūsų kultūriniai uždaviniai. Dėl to šis Kaimieros apsisprendimas ir net konfliktas su broliu yra naudinga pamoka visai katalikiškai visuomenei, kaip priimti nuomonių skirtumus, kurių moderniam gyvenime gali atsirasti vis daugiau ir daugiau.

Kazimiera nenumatė visų šio savo apsisprendimo pasekmių. Bet tai nieko. Kai tikintis krikščionis veikia, turėdamas prieš

akis galutinį savo gyvenimo tikslą ir neturėdamas kokių kitų išskaičiavimų, jis gali savo apsiprendimo pasekmių ir nežinoti. Kazimiera žinojo, kad turi tai daryti, bet mums tai pasilieka paslaptis. Mes tai galime aptarti tik bendru Dievo malonės veikimu.

4. DVASINĖ NAKTIS KAZIMIEROS KAUPAITĖS GYVENIME

Tas sunkiai suprantamas Kazimieras apsisprendimas grįžti į Lietuvą yra vertas ypatingo dėmesio, studijuojant jos gyvenimą. Nesvarbu, kad nėra, rodos, pakankamai duomenų logiškai pateisinti jos apsisprendimą. Juk mokslus eiti ji galėjo ir Amerikoje. Dėl to į šį jos apsisprendimą tenka žiūrėti, kaip į jos klusnumą Šv. Dvasios vadovavimui. Šis apsisprendimas ją padatė į tokią padėtį, kad ji nežinojo, ką toliau daryti.

Tokie krizės patyrimai yra būdingi šventųjų gyvenimuose. Jiems savo gyvenime tenka patirti savotišką tamsos periodą. Šio rašinio autorius savo mokytoju yra turėjęs prel. Joną Naujoką (kuris kartą yra buvęs ir Kazimieras Kaupaitės rekolekcijų vedėju). Šis asketikos mokytojas ne kartą yra sakęs, kad šventajam yra būdinga patirti dvasinės sausros laikotarpius. Jis net teigė, kad katalikų Bažnyčia nesvarsto beatifikacijos klausimo tokių kandidatų, kurie nėra turėję vadinamosios dvasinės sausros.

Nėra abejonės, kad Kazimiera, staiga išvykdama iš Amerikos ir grįždama į Lietuvą, tokią dvasinę sausrą yra turėjusi. Tiesa, jos užrašuose ši dvasinė krizė nėra išryškinta. Tai greičiausiai yra dėl to, kad Kazimiera buvo labai stiprios valios asmenybė ir savo vidinių trūkumų nemėgo aptarinėti. Tačiau tos dvasinės sausros pėdsakų jos biografijoje esama. Jai grįžus į Lietuvą, vienas kunigas su tam tikra ironija ją kartą paklausė: "Tai ką ši amerikietė dabar veikia kaime?" Kazimiera į tai atsakė, kad ji viską dirbanti, tik kiaulių šerti jai dar neteko (t.p. 42 psl.).

Pabūk šalia

*Pabūk šalia margoj svajonių pievoj,
kur pina vainikus šventiesiems Dievas.*

*Basi prie Jo priėję paprašysim,
kad leistų širdžiai tarp žiedų nukristi.*

*Žalia banga šnabždės žodžius mįslingus
ir mįslei atsaką suras — jog Dievas
gailestingas...*

Kun. Valerijus Rudzinskas

Iš to, kad Kazimiera ne iškart grįžo į tėviškę, bet kurį laiką paviešėjo pas draugę Suvalkijoje, galima padaryti išvadą, kad ji, tokio tvirto pasiryžimo mergina, pasijuto nežinanti, kur eiti. Ir pirmoji naktis tėviškėje praleista be miego (t.p. 42 psl.) yra šio nežinojimo, ką daryti, liudijimas.

Šios dvasinės krizės būklėje, vienos vienuolės paskatinta, Kazimiera apsisprendžia stoti į vienuolyną. Bet tai ne viską pasako. Šis apsisprendimas buvo padarytas, ją labai stipriai veikiant apaštalavimo dvasiai. Būdama Amerikoje, ji buvo pažinusi, kaip stipriai lietuvių visuomenę čia veikia antibažnytinis ir bedieviškas “šliuptarnių” veikimas. Ji savo broliui yra išsireiškusi: “Jeigu būčiau vyras ir daugiau pasimokiusi, tai jiems duočiau šarmo, tiems visokiems šliuptarniams” (t.p. 44. psl.).

Dėl to net pasilieka klausimas, kaip susiklostė Kazimieros pašaukimas vienuoliniam gyvenimui: ar ji pirmiau pasiryžo stoti į vienuolyną, ar organizuotu būdu veikti ir auklėti visuomenę, kad joje būtų išlaikytas katalikiškas tikėjimas.

Šis apsisprendimas yra labai reikšmingas jos beatifikacijos atžvilgiu. Jai labai rūpėjo tikėjimo išlaikymas toje visuomenėje, kur ji pati gyveno. Jai nebuvo vis tiek pat, kokia yra tikėjimo būklė tame sąjūdyje,

kuris tam tikra prasme buvo jos. (Apie Lietuvos humanistinio sąjūdžio ir katalikybės santykį sustosime kiek vėliau). Jai nebuvo vis tiek pat, kad žmonės darosi bedieviai, kad nusigręžia nuo katalikų Bažnyčios. Ji neturėjo jokie abejingumo tikėjimo atstovavimo reikalu visuomenėje, nors šiandien tokio abejingumo yra labai daug visame pasaulyje išsilavinusių žmonių tarpe. Dėl to Kazimieros beatifikacija būtų natūralus vaistas mūsų laikų moderniajai visuomenei.

Būdama dvasinėje sausroje, Kazimiera ieškojo išeities taip, kaip dera giliai tikinčiam ir protingam žmogui. Ji ieškojo šviesos maldoje ir protingų žmonių patarimuose.

Apie jos gilų maldos gyvenimą patiriame, kai ji apsilankė Vilniuje. Čia lankydama bažnyčias ir dalyvaudama procesijose, ji patyrė tokių išgyvenimų, kokių niekada nebuvo turėjusi. Ji apėjo garsiuosius Vilniaus kryžiaus kelius (Kalvarijas) ir daug kartų grįžo prie Mergelės Marijos Aušros Vartų šventovės. Ji “pasivedė Švenč. Marijos, šv. Kazimiero globai, jausdamasi tiesiog tikra, kad jos gyvenimo nuolatinis prašymas — būti apsaugota nuo pasaulietiškos tuštybės bus išklausytas. Dienos Vilniuje buvo iki šiol niekad nepatirta dvasinė puota” (47 psl.). Malda, susijusi su vidiniu tikrumu, yra gana aiškus liudijimas, kad Kazimiera veikė Dievo malonės vadovaujama.

Tačiau negana to. Ji buvo sugebanti pasinaudoti protingais kitų kompetentingų žmonių patarimais. Ji susirašinėjo su žymiu ir įtakingu Amerikos lietuvių kultūrininku kun. A. Miluku. Jis gyrė jos pasiryžimą stoti į vienuolyną, tačiau skatino steigti naują vienuolyną, užuot stojus į kitą. Jis taip pat jai patarė, kad jos vienuolija atsidėtų ne mokymui, o spaudos apaštalavimui — leisti knygas ir laikraščius. Pirmąją patarimo dalį ji priėmė, bet antrosios, kaip vėliau paaiškėjo, nepriėmė. Ji pasiliko prie savo nuomonės imtis ne spaudos apaštalavimo, o mokymo.

(B.d.)

TIKĖJIMO IR LIETUVYBĖS ĮTAKA MANO GYVENIME

VYTAUTAS SKUODIS

(“Laiškų lietuviams” suaugusiųjų konkurse I premiją laimėjęs rašinys)

Kaip be gyvybingos sėklos neišaugo didelis ir gražus medis, taip ir tikėjimas į Dievą ir Tėvynės meilė neatsiranda tuščioje vietoje be nieko. Kad tos didžiosios vertybės atsirastų ir išaugtų žmogaus sieloje bei širdyje, taip pat reikalinga atitinkama dirva.

Tokią tikėjimo ir lietuviybės sėklą su-daigina lietuviška šeima, o dirvą toms ver-tybėms augti ir stiprėti paruošia aplinka. Deja, ne visose šeimose tas tikėjimo grūdas sudygsa ir auga, ir ne kiekviena aplinka pozityviai formuoja žmogaus charakterį, jo būdą, jo įsitikinimus ir jo pareigos jausmus Dievui, Tėvynei ir artimui.

Apmąstydamas tikėjimo ir lietuviybės įtaką savo paties gyvenime, didžiausią nuopelną skiriu savo motinai. Ji iš mažų mano gyvenimo dienų rūpestingai auklėjo mane tikėjimo dvasia. Ji taip pat buvo pir-moji, kuri man įskiepijo tėvynės meilę ir norą jai padėti nelaimėse. Vaikystėje dažnai ją prašydavau papasakoti apie savo brolius savanorius ir savo prisiminimus apie Lie-tuvos nepriklausomybės karų laikus, nors visa tai jau daug kartų buvau girdėjęs. Pavydėjau tiems savo dėdėms, kurių taip ir neteko pamatyti.

Glaudų ryšį su bažnyčia ir vaikišką tautinį nusistatymą sutvirtino 1940-1941 metų Lietuvos okupacijos tragiški įvykiai bei pergyvenimai, kurie ir nulėmė tolesnį mano gyvenimą.

Tikėjimas ir patriotinė dvasia taip pat reikalauja pastovaus dvasinio maisto, kurio negaudami, jie merdi ir net nuvysta.

Jeigu mano lietuviško patriotizmo dva-sia ir nusistatymas per visą gyvenimą išliko nesusilpnėję, o priešingai, ilgi okupacijos metai ir jų dramatiškas šiuos jausmus tik-

tai dar labiau sustiprino, su tikėjimu į Dievą buvo kitaip.

Ankstyvoje jaunystėje pradėjęs sava-rankišką gyvenimą ir susipažinęs su įvairiais mokslais, aš pajutau, kad Šventojo Rašto pasakojimai, kuriais šventai tikėjau, pradeda nebeatitikti mano naujų žinių, pasisemtų iš mokslo šaltinių.

Toks kritiškas Šventojo Rašto ir Bažny-čios vertinimas, be to, kai kurių kunigų at-simetimas nuo tikėjimo ir įsijungimas į ateistinės ideologijos tarnybą privedė mane prie to, jog tapau nebepraktikuojančiu ka-taliku, o po kurio laiko ir tikru indiferentu. Tokia būseną truko labai ilgai, ir tai buvo patys tragiškiausi mano dvasinio gyvenimo metai. Nuolatos jaučiau praradęs kažką ypatingai brangaus. Siela veržėsi į tikėjimą, o protas jos veržimąsi stabdė.

Retkarčiais užsukdavau į bažnyčią net ir tada, kada joje nebuvo aukojamos šv. mišios. Paprastai stovėdavau tikrai baž-nyčios prieangyje arba prie durų, o sieloje jausdavau begalinę tuštumą. Taip pasto-vėjęs, kartais kartodavau tokią maldą: “Die-ve, jeigu Tu esi, padėk man sugrįžti į tikė-jimą”. Tačiau išėjęs iš bažnyčios, vėl pajusdavau kažkokią vidinę jėgą, kuri stūmė mane į dar didesnes abejones, paremtas “moksliniais” samprotavimais. Nežiūrint to-kios dvasinės būsenos, nuolatos jaučiau didelę pagarbą nuoširdžiai tikintiems ir persekiojamai Bažnyčiai. Jaučiau ir norą kaip nors jai padėti apsiginti nuo priešų ir persekiotojų.

Tuo pačiu metu vis labiau stiprėjo įsitikinimas, jog jeigu Lietuvoje visi taps tokie kaip aš — be tikėjimo, Lietuva išsi-gims ir savosios laisvės niekada nebesulauks.

Atsitiktinės aplinkybės mane suvedė su būsimu Lietuvos Katalikų Bažnyčios vadovu, tuometiniu vyskupu-tremtiniu Vincentu Sladkevičiumi. Jo paprastumas, nuoširdumas, pokalbiai su juo ir net jo vargana į žemę susmegusi trobelė mane stipriai paveikė, ir aš supratau, jog nors ir pabaigiau dvigubus aukštuosius mokslus, tikėjimo dalykuose pasilikau tiktai pradžios mokyklos mokiniu. Aš supratau, jog ir tikėjimo srityje žmogus atsilieka, jeigu jis atsidėjęs neskaito Švento Rašto ir jo neapmąsto, jeigu nepažįsta Bažnyčios istorijos, nesidomi geromis religinėmis knygomis, neklauso gerai paruoštų pamokslų ir aplamai nepraktikuoja tikėjimo. Supratau ir tai, jog apsiribojimas tikėjimo žiniomis, įgytomis vaikystėje arba ankstyvoje jaunystėje, — tai tas pats, kaip suaugusiam žmogui stengtis dėvėti savo vaikystės dienų vaikiškus drabužius, įstrigo į atmintį atsitiktinai perskaityta žymaus mokslininko Louis Pasteur pasakyti žodžiai: “Ribotos žinios toliau nuo Dievo, gausios žinios artina prie Jo”.

Taip Dievo malonės veikiamas, pajutau didelį troškimą dvasinę tuštumą užpildyti trūkstamomis tikėjimo žiniomis. Su Dievo pagalba tai man pavyko padaryti per trumpą laiką.

Gerau pasiruošęs, už daugelį metų atlikau išpažintį. Ir vėl turėjau didžiulę laimę ir džiaugsmą pajusti Švenčiausiojo Sakramento stebuklingą poveikį savo sielai. Nuo to laiko tapau uoliu ir nuoširdžiu bažnyčios lankytoju, dažnai net ir šikiadieniais.

Dievo malonės yra beribės. Kartą po sumos, prieš palaiminimą Švenčiausiojo Sakramentu klūpant pilnutėlėje bažnyčioje, skausmas viduriuose, dažnai mane kankinęs daugelį metų, pasidarė nebepakeliamas. Aptemo akys ir norėjosi rankomis atsiremti į bažnyčios grindis.

Tuo metu kunigas prie altoriaus pakėlęs monstraciją pradėjo laiminti žmones. Dėl didelio skausmo vos negriūdamas ant šalia manęs klūpančių žmonių kojų, pakėlęs

galvą ir įsmeigęs iš skausmo primerktas akis į Ostiją, išdžiūvusiomis lūpomis labai tyliai ištariau šiuos žodžius: “Viešpatie, Tu matai mano kančią, prašau Tave, sumažink mano skausmus. Tačiau lai būna Tavo, o ne mano valia...”

Po kelių sekundžių, kunigui baigus palaiminimą, įvyko stebuklas! Aš nebejutau jokie skausmo! Nebejutau jo nei išėjęs iš bažnyčios. Nebejutau nei visą likusią tos dienos dalį, nei kitą dieną, nei po savaitės, nei po mėnesio, nei po pusės metų...

Anksčiau tie skausmai, retai kada tokie stiprūs, mane kankindavo beveik kiekvieną dieną. Tačiau juos kantriai kėsdavau, nesikreipdamas į gydytojus. Juos aukojau Dievui kaip atgailą už ankstyvesnį tikėjimo praradimą.

Po to stebuklingo atsitikimo praėjus septyniems — aštuoniems mėnesiams, du kartus pajutau labai mažą trumpalaikį skausmą, kuris priminė, kad anstyvesnių didelių skausmų priežastis tebėra ir reikalinga chirurginio pašalinimo. Ryžausi tai padaryti, nes nujaučiau būsimą areštą. Šį mano patirtą ir išgyventą stebuklą aprašiau laiške Vilniaus Šv. Jėzaus Širdies bažnyčios klebonui kunigui Kazimierui Kinduriui.

Tuo metu buvau giliai įsitraukęs į nelegalią aktyvią kovą už tikėjimo ir Bažnyčios teises bei laisvę Lietuvoje, kuri tuo pačiu metu buvo ir kova už lietuvių tautos laisvę. Tarnavimas Dievui, Bažnyčiai ir Tėvynei tapo mano gyvenimo pagrindiniu tikslu, kurio siekiau ir per ilgus įkalinimo metus. Laukdamas arešto, atlikau išpažintį. Jos metu tarytum pats Kristus vyskupo — nuodėmklausio lūpomis tarė man tokius žodžius: “Sūnau, tas sunkių išbandymų kelias, kuris dabar tavęs laukia — tai ypatinga Dievo malonė. Jis tau patikėjo nešti kryžių už amžinąsias tiesas, kurį jis pats nešė į Golgotos kalną...”

Vieną dieną, būnant kalėjimo kameroje, staiga tarp grotuotų lango rėmų pamačiau auksu žibantį kryžių! Po penkiolikos mi-

Programos atlikėjai: Kazys Skaigirys, Bronė Stravinskienė, Dana Varaneckienė, Aldona Underienė.

Jono Kuprio nuotr.

nučių jis išnyko. Saulėtų dienų pavakariais jis visada pasirodydavo vėl. Jį pasitikdavau su džiaugsmu, kaip paties Dievo man siųstą ženklą.

To kryžiaus pasirodymai man taip pat buvo stebuklas, nes tyrinėdamas langų rėmų sudūrimus, negalėjau suprasti, kaip pro siaurus rėmų plyšius prasiskverbę saulės spinduliai sudaro griežtų taisyklingų formų kryžiaus ženklą.

Tas kryžius man buvo stiprybės ženklas. Jis priminė vaikystės dienomis bažnyčioje, aukštai prie jos skliautų matytą užrašą: *In hoc signo vincis!* (Šiuo ženklu nugalėsi!).

Kartą, jau būdamas Gulago salyne, gavau motinos laišką, kuriame ji aprašė tokį knygoje jos perskaitytą epizodą.

Atviroje jūroje keleivinį laivą užklupo

didelė audra. Visi keleiviai buvo apimti baimės ir net panikos, nes protarpiais atrodė, kad jų laivą milžiniškos bangos panardins į jūros gelmes. Kažkas iš keleivių staiga viename laivo kamputyje pamatė ramiai žaidžiantį mažą berniuką. Paklaustas argi jam nebaisu, kad laivas gali greitai nuskęsti, berniukas ramiai atsakė: „Aš žinau, kad dabar prie laivo vairo stovi mano tėtis”.

Tuo savo laišku mano motina, be jokių papildomų komentarų, man priminė apaštalo šv. Pauliaus žodžius: „Jeigu Dievas su mumis, tai kas prieš mus?”

Tai buvo paskutinis dabar jau mirusios mano motinos testamentas.

Lageris ne man vienam buvo geriausia ilgų rekolekčių ir gilių apmąstymų vieta. Mano paties sukurtoje ilgoje ryto ir vakaro

KO SIEKTI, KUR PASUKTI?

P. DAUGINTIS, S.J.

Rytų Europos kraštai — Čekoslovakija, Rumunija, Vengrija — nusikratė komunizmo jungo ir vergijos. Tėvynėje Lietuvoje sušvito laisvės ir nepriklausomybės aušra. Kur Lietuvos ir anų kraštų žmonės nukrypo? Ar į kapitalizmą, į kapitalistinę ūkio ir visuomenės santvarką, ar į sušvelnintą humanistinį komunizmą?

Ką jūs, mieli skaitytojai, patartumėte mūsų tautiečiams, kai jie čia atvažiuoja į svečius, ar kai jūs nuvykstate į Lietuvą jų aplankyti, ar kai tenka šiais klausimais išsikalbėti? Ar siūlote visiškai grįžti į kapitalistinę sistemą? Bet juk dėl kapitalizmo vykdytų skriaudų darbininkijai, dėl visuomenės, ypač neturtingųjų išnaudojimo kaip tik ir įsigalėjo daugelyje pasaulio šalių nežmoniška, žiauri komunistinė santvarka su dar didesniu dirbančiųjų išnaudojimu ir žmogaus pavergimu. Ir mes čia, Amerikoje, gyvenantys negalime 100% būti tikri, kad ši komunistinė sistema neįsigalės kada nors ir čia, pvz., jei koks gabus prokomunistinis lyderis, demagogiškai suagitavęs milijonus juodųjų ir lotynų, to siektų. Tik prisiminkime jų riaušes Amerikoje Vietnamo karo metu! Tad ir mums, čia gyvenantiems, šis klausimas yra aktualus.

Kodėl ne kapitalizmas ar humanistinis komunizmas, socializmas?

Tiesa, kapitalizmas, ta liberalinio individualizmo ūkiškai socialinė išraiška, turi daug gerų savybių. Jis teisingai iškelia in-

dividą, jo laisvę, teises, privačią iniciatyvą ir nuosavybę, laisvą konkurenciją, valstybės nesikišimą į žmogaus ekonominius reikalus ir pan. Tačiau visa tai jis perdeda ir reikiama neatsižvelgia į kitų žmonių ir bendruomenės reikalus. Dabartinis kapitalizmas, vadinamas neokapitalizmu, yra daug ką sušvelninęs, pagerinęs darbininkams atlyginimą ir darbo sąlygas, leidžia valdžiai daugiau tvarkyti įvairius ekonominius ir bendruomeniškus reikalus.

Tačiau jis pasilieka prie liberalinio kapitalizmo pagrindinės blogybės — perdėtos individo laisvės. Jis reikiamai neatsižvelgia į kitą žmogaus prigimties pusę, t.y. į jo socialinę pusę, kad žmogus yra bendruomeniška, į kitus linkusi, altruistinė būtybė.

Komunizmas labai rūpinasi bendrija, bendruomene, todėl laikosi centrinio planavimo, nepripažįsta privačios nuosavybės, ypač statybinės ir gamybinės, nepripažįsta nei Dievo, nei Bažnyčios, skelbia neapykantą, darbininkų klasės viršenybę, proletariato diktatūrą, vykdomą darbininkų klasės avangardo, aukštųjų komunistų partijos pareigūnų. Komunistinė santvarka turi ir gerų savybių, pvz., rūpestį darbininkija, nušalinimą stambių savininkų, žemvaldžių, turtuolių.

Po staigių revoliucijų Rytų Europos šalyse ir perestroikos pačioje Sov. Sąjungoje komunistinė santvarka siekia persitvarkymo. Daug kas kalba apie humanitarinį komunizmą ar persiorientavimą į socialistinę santvarką.

maldoje buvo ir tokie žodžiai: “Viešpatie, saugok ir globok visus tuos, kurie kovoja už tikėjimo, Bažnyčios ir mūsų tautos laisvę. Stiprink ir gausink jų gretas, saugok juos

nuo pavojų, gink juos nuo priešų. Gerasis Dieve, priartink Lietuvai laisvės rytą...”

Dabar iš tikiu, jog ir šią mano daug metų kartotą maldą Dievas išklaušė.

Tačiau ir socializmas bei socialistinė santvarka, daugiau ar mažiau įsigalėjusi daugelyje Vakarų Europos šalių, pasilieka su pagrindine marksizmo-komunizmo blokybe — individo nuvertinimu, jo pavertimu tartum kolektyvo priemone, bendruomenės mašinos ratuku. Asmuo visiškai pajungiamas bendruomenei. Jam neleidžiama turėti gamybinės nuosavybės, net savo namo ar kiek didesnės kilnojamosios nuosavybės, privačios iniciatyvos. Todėl asmuo, neturėdamas ekonominio savarankiškumo, visada lieka nelaisvas, visada gąsdinamas, ar pats besibaiminąs dėl savo pragyvenimo ar gresiančio skurdo, visada turįs balsuoti už įsigalėjusius suktus, nežmoniškus valdančiuosius.

Kokios reikia socialinės santvarkos?

Koks nors kolektyvas sudaromas ar bendrija susidaro tam tikslui, kad asmenys, drauge dirbdami ir solidariai vieni kitiems padėdami, aprūpintų savo, savo šeimą ir kitus dirbančiuosius žmogiškam gyvenimui reikalingomis gėrybėmis bei priemonėmis. Taigi kolektyvas ar bendruomenė pirmiausia yra asmeniui, jo gyvenimui, o ne pats sau tikslas. Tačiau tiek asmuo, tiek bendruomenė yra būtini, esminiai dalykai žmonių gyvenime. Tad gera, žmogiška bendruomeniško gyvenimo santvarka turi patenkinti ir individualinę bei socialinę žmogaus pusę ir iš jos kylančius asmens bei bendruomenės poreikius.

Tokia tikra, žmogiška santvarka yra galima. Ji beveik natūraliai, savaime kyla. Juk žmogus supranta, kad be kitų negali gyventi. Jis nori drauge su kitais dirbti, bendrauti, kitiems padėti ir juos užjausti. Taip pat nori būti kitų suprstas ir vertinamas; nori, kad visi su juo būtų solidarūs. Tai išreiškiama sakant, kad žmogus yra solidari būtybė, jam yra būdingas solidarumas.

Solidaristinė santvarka

Solidarumo dvasia pasireiškiančią sis-

temą vadiname solidaristinė socialinio gyvenimo santvarka. Solidarumo šūkis: „Vienas už visus, visi už vieną!“ Solidaristinėje santvarkoje svarbiausias dalykas yra solidarumo dvasia. Ją reikia ugdyti, palaikyti ir ta dvasia persunkti ekonominį, profesinį, socialinį ir politinį gyvenimą, kad kiekvienas vykdytų solidarumą ir kiekvienam žmogui, ir socialinei žmonių grupei.

Žmogus yra aukščiausia ir vertingiausia būtybė žemėje. Todėl kiekvieno žmogaus vertinimas ir jam rodoma veikli meilė yra gyvenimo pagrindas. Užtat artimo meilė yra didysis bendruomeniško gyvenimo principas. Kūrėją Dievą pripažįstančiam žmogus — protingoji būtybė yra Dievo paveikslas ir panašumas, mylimas Dievo vaikas, Kristaus brolis, sesuo.

Iš tos artimo meilės, broliškumo ir solidarumo kyla antrasis principas — pripažinti ir vykdyti socialinį teisingumą. Kiek paskiras žmogus įdėjo darbo, kiek grupė atliko uždavinių, pareigų, tiek atsilyginti. Paskiram žmogui turi būti duodama teisinga alga su šeimyniniu priedu. Jis turi dalyvauti firmos tvarkymo ir pelno reikaluose. Panašiai ir žemdirbių, pramonininkų, amatininkų grupėms, dalyvaujančioms tautos ūkyje, reikia duoti dalį, atitinkančią jų įnašus.

Trečiasis principas — sudaryti pastovias išorines formas solidarumo dvasiai reikštis ir įgalinti visus jomis naudotis. Tai būtų dirbančiojo pokalbiai su darbdaviu ar jo atstovu, dirbančiųjų susirinkimai, komisijos, tarybos. Firmų ir kitų ekonominių institucijų tarybos vienur daugiau, kitur mažiau pripažįstamos, leidžiamos ar įsigalėjusios. Net Sovietų Sąjungoje tarybos (ten vadinamos sovietais) labai išgarsintos, visur įsteigtos. Tačiau jos buvo kompartijos ir firmos vadovų įrankiai. Tik prieš porą metų įvestos gamyklų-fabrių tarybos turi tikras, platokas teises, pvz., siūlyti kandidatus į gamyklos direktoriaus vietą.

Tikras žmonių tarybos (Betriebsrat) yra įsivedę vokiečiai, karinės amerikiečių

vadovybės skatinami tuoj po II pasaulinio karo. Atstovai į jas renkami visų firmos darbininkų ir tarnautojų. Tarybos turi gana plačias teises, nors ir be sprendžiamos balsu. 1970 m. Vak. Vokietijoje išleistas įstatymas, vadinamas „Mitbestimmungsrecht“ — teisė drauge spręsti. Pagal jį visos firmos, turinčios daugiau kaip dešimt tūkstančių dirbančiųjų (o vėliau jau tik du tūkstančius), savo aukščiausiąjį valdymosi organą „Priežiūros tarybą“ turi sudaryti iš darbdavių ir darbininkų atstovų po lygiai. Be to, vienas iš direktorių tarybos, paprastai personalinio skyriaus direktorius, privalo turėti dirbančiųjų pasitikėjimą. Tokiu būdu dirbantieji tapo firmos bendravaldžiais. Pradžioje buvo baimintis, bet greitai tiek ekonomistai, tiek darbdaviai ir direktoriai patyrė, kad su dirbančiųjų atstovais galima solidarumo dvasia gerai bendradarbiauti. Net firmų našumas pakilo, sumažėjo ginčai, beveik pasibaigė streikai.

Solidarumo dvasia ir socialinis teisingumas reikalauja, kad dirbantieji dalyvautų, sprendžiant firmų nuosavybės ir pelno klausimus. Tai lengviau įgyvendinama šeimos tipo ekonominiuose vienetuose, kaip šeimos ūkiai, amatininkų dirbtuvės, nedideli bizneliai ir kooperatyvai. Nors kiek sunkiau, bet vis dėlto galima, kad ir kitose privačios nuosavybės formose dirbantieji taptų jų dalininkais, pvz., leidžiant dirbantiems įsigyti specialias firmos akcijas, savais pinigais ar jas duodant iš firmos gauto pelno, ar įstatymo keliu nustatant, koks firmos nuosavybės procentas priklauso dirbantiems. Juk dirbantieji didžia dalimi prisideda prie firmos turto įsigijimo ir daugėjimo.

Jie prisideda ir prie pelno gavimo. Todėl socialinis teisingumas reikalauja, kad ir dirbantieji gautų tam tikrą pelno dalį. Čia iš dalies galioja Markso viršvėrtės teorija: visų dirbančiųjų ir kitų gamybos veiksmų pasiektą pelną pasiima vien kapitalo (akcijų) savininkai. Žinoma, jie sako,

kad rizikuoja savo pinigais, o dirbantieji jau dalyvauja pelne, gaudami algas ir įvairius priedus. Iš tikrųjų tie atlyginimai, priedai ir dovanos įskaitomos į gamyklos išlaidas, kaip ir kiti gamybos veiksniai bei priemonės. O pelnas tenka tik jiems. Tiesą pasakius, ne visą. Jo dalis nurašoma atsargos kapitalui ir firmos plėtimui. Tačiau jie lieka ir tos pelno dalies savininkai! Žinoma, jie rizikuoja: firmai blogai veikiant ar sužlugus, jie gali prarasti visus savo pinigus ar bent jų dalį. Bet firmos žlugimo atveju rizikuoja ir dirbantieji: jie praranda darbą, gal keletą mėnesių algą ir turi ieškoti darbo kitur. O vyresnio amžiaus žmonėms tai labai sunku arba visai neįmanoma.

Dalyvauti firmų plane yra įvairių būdų. Plačiai vartojamas paternalistinis būdas: švenčių ir kitokiomis progomis savininkai ar jų atstovai dirbantiems tėviškai duoda dovanų, suruošia šventes, įteikia premijų. Tačiau reikia legalių ar statutais numatytų būdų. Vienas jų būtų — metų pabaigoje duoti dirbantiems specialias firmos akcijas ir už jas mokėti dividendus. Kitas būdas — tai sąskaitybinis pelno padalinimas tarp kapitalo ir darbo, tarp savininkų ir dirbančiųjų. Tai galima padaryti, skaičiuojant dirbančiųjų įnašą jų gautomis algomis ir priedais, o savininkų — jų turimomis akcijomis. Pagal tokiu būdu gautas sumas reikia padalinti pelną proporcingai dirbantiems ir akcininkams.

Dar kitas būdas — pridėti pelną prie mėnesinės algos. Šis būdas naudojamas Brazilijoje. Jos karinė vyriausybė, stipriai tralabhistų partijos įtaigaujama, berods 1974 m. įstatymo keliu patvarkė, kad Brazilijoje visi darbdaviai pridėtų savo darbininkams ir tarnautojams vieną procentą „pelno“ prie jų algos. Tačiau tie pinigai neišmokami tuoj, bet dedami į pusiau valstybinį banką. Iš ten pinigus darbininkas gali išimti tik tam tikrais, įstatymo numatytais atvejais. Palūkanos už juos išmokamos kasmet. Taip sudėtos mil-

žiniškos “pelno” sumos naudojamos finansuoti pramonę, statybą ir prekybą.

Verslo vienetais – į solidaraus socialinio gyvenimo santvarką

Beveik savaime įvairių įmonių, firmų ir kitų institucijų žmonės sueina kartu aptarti bendrųjų savo reikalų. Dabar juos tvarko valdžia ir valdo per savo įvairias ministerijas, bet jos nėra kompetentingos, nei jų žmonės ekonomiškai atsakingi. Tos pačios ekonominės ir profesinės institucijos gali ir turi teisę jungtis į bendrą savo verslo vienetą ir savo reikalus tvarkyti.

Pagrindinio verslo vienetai galėtų būti žemdirbystės, gyvulininkystės, pramonės, prekybos, finansų, transporto, draudimo. O kiti, ne ūkinio pobūdžio vienetai: sveikatos, švietimo, menų, viešojo susižinojimo, laisvųjų profesijų ir kt. Verslo vienetai tvarko ir savo, ir visos apygardos, ir viso krašto reikalus, kiek jie susiję su atitinkamo verslo vieneto funkcija, uždaviniu visame tautos ūkyje (pvz., aprūpinti sveikais maisto produktais) ar kultūroje. Todėl verslo vienetų nuostatai turi būti ir yra visiems galiojantys. Užtat verslo vienetai yra viešosios teisės institucijos.

Verslo vienetai visus savo reikalus tvarko patys, o ne valstybės organai. Todėl jiems turi būti pripažinta autonomija, ūkinė ar profesinė savivalda.

Verslinės savivaldybės būtų kiek panašios į vietas (valsčių, provincijų) savivaldybes su savo tarybomis, valdybomis, komisijomis, jų pirmininkais, kitais pareigūnais ir tarnautojais. Į kurios nors profesijos ar tautos ūkio šakos verslų savivaldybes atstovus rinktų visi toje srityje dirbantieji, darbdaviai ir prekybininkai, kaip neorganizuotų vartotojų atstovai. Panašiai būtų renkama visi aukštesnių savivaldybių organai ir viso krašto ūkinė-profesinė atstovybė. Ši atstovybė būtų visiems svarbiems verslo vienetų reikalams: juos spręsti, tyrinėti krašto ūkinę padėtį, kultūrinę veiklą

ir t.t. Tokiu būdu per verslo vienetus visas ūkis, profesinis ir kultūrinis krašto gyvenimas būtų palaipsniui sujungtas tartum į gyvą organizmą, į judrią, gyvenimišką ir žmogišką socialinę santvarką. Dėl to kai kurių ji vadinama žmogiška ekonomija, o kitų — organiška socialine santvarka.

Įkurti tokią socialinę santvarką, sudaryti ūkinius-profesinius verslo vienetus su jų savivaldybėmis ir atstovybėmis nebūtų sunku. Reikėtų tik entuziazmo, supratimo, pasiryžėlių, kovotojų. Jie kurtų tą santvarką iš apačios, jungdami verslo vienetus į vieną, arba pagal iš parlamento išgautus atitinkamus įstatymus, vykdančius krašto konstitucijos nuostatus.

Per įmonių tarybas ir stiprius verslo vienetus su jų vykdomaisiais organais būtų einama ir prie socialinės bei ekonominės demokratijos. Socialinė demokratija yra tada, kai demokratinėje krašto valdymosi formoje (politinėje demokratijoje) visos socialinės grupės iš tikro turi lygias teises ir praktiškas galimybes savo grupės reikalų tvarkyme ir valstybės valdyme. Ekonominė demokratija — kur visi piliečiai turi lygias teises ūkiškai reikštis ir praktiškas galimybes žmogiškai gyventi (nesumaišyti su ekonomine visų lygybe!).

Tokios tikros ekonominės ir socialinės demokratijos įgyvendinimui reikalinga ir net būtina solidaristinė socialinio gyvenimo santvarka. Juk firmų ir kitokių ekonominių bei profesinių vienetų tarybos ir jų verslo vienetai yra ekonominės ir socialinės demokratijos, jos didžiųjų principų (“viskas liaudžiai”, “laisvė, lygybė, brolybė”) natūrali išraiška, tarsi priemonė ir struktūriniai rėmai.

Jų tarybos su įvairiomis komisijomis, dirbančiųjų didesnė ar mažesnė bendravaldystė, dalininkystė nuosavybėje ir pelne sukelia juose natūralų rūpestį gauti geresnį atlyginimą, įgalinantį įsigyti kokią nors savo nuosavybę, domėtis įvairiais savo verslo klausimais, pagal savo išgales prisidėti prie

Konkurso dalyviai laukia laimėtų premijų. Iš kairės: Dr. Vytautas Skuodis, Gytis Vygantas, Vaiva Vygantaitė, Aras Tijūnėlis, Marius Gražulis.

Jono Kuprio nuotr.

kitų dirbančiųjų ir viso krašto gerovės. Tai pašalina dirbančiųjų svetimumą, nutolinimą, apatiją. Ji jungia visus dirbančiuosius į vieną darbo bendruomenę ir visą visuomenę.

Dirbančiųjų ekonominis pajėgumas ir tam tikras savarankiškumas, persunktas solidarumo, bendro gėrio ir socialinio teisingumo dvasia, pajėgtų neprileisti, kad tautos ūkio produktas susikauptų į nedidelės turtingųjų ir valdančiųjų grupelės rankas. Jis būtų teisingai paskirstomas visoms krašto socialinėms grupėms bei sluoksniams progresyviais pajamų ir pelno mokesčiais, geromis algomis, šeimyniniais priedais, dalyvavimu pelne ir teikimu solidarios pagalbos pusiau tedirbantiems, invalidams, bedarbiams, neturtingiesiems.

Visa tai turėtų didelės, teigiamos reikšmės ir politinei demokratijai. Politinė

valdžia, vyriausybė būtų išlaisvinta iš daugelio uždavinių ir darbų, kuriuos atliktų verslo vienetų organai ir savivaldybės. Į parlamentą lengviau galėtų patekti išmincingesni ir sąžiningesni politikai, nes turėtų daugybės verslo vienetų pasitikėjimą. Visa tai padėtų įsigalėti tikrai ekonominei, socialinei demokratijai arba, kaip sakoma, integralinei, pilnutinei demokratijai tiek paskirų žmonių, tiek visos bendruomenės.

Iš šių svarstymų aiškėja, kad solidaristinė santvarka yra daug geresnė bei praktiškesnė ir už komunistinę, ir už kapitalistinę santvarką, nors šios santvarkos kai kur bandomos ir pagerinti (pvz., socializmas). Ši solidaristinė santvarka apsaugotų ir Ameriką nuo komunizmo grėsmės, ir būtų labai naudinga mūsų atgimstančiai tėvynei.

Sveikiniai „Laiškų lietuviams“ 40 m. sukakties proga

Gerbiamas ir mielas Tėve Redaktoriau,

Su nuoširdžia padėka Dievo Apvaizdai ir Jums švenčiame „Laiškų lietuviams“ keturiasdešimt metų sukaktį.

Per tuos keturiasdešimt metų „Laiškai lietuviams“ sėkmingai tarnavo po pasaulį išsisklaidžiusiems tautiečiams, padėdami orientuotis modernaus gyvenimo iškeltose religinėse, moralinėse bei tautinėse problemose, skatindami puoselėti krikščionišką kultūrą ir solidarumą su kovojančia dėl pagrindinių teisių tauta bei siekti tikro gėrio, tiesos ir grožio reliatyvinių idėjų pasaulyje.

Maloniu sutapimu prel. Juozo Prunskio Krikščioniškos Kultūros fondo 1989 metų spaudos premija vertinimo komisijos sprendimu buvo paskirta „Laiškai lietuviams“ žurnalui, „labiausiai pasitarnavusiam krikščioniškos kultūros bei krikščioniškų idealų ugdyme lietuvių tarpe“.

Sveikindamas Jus ir visus Jūsų bendradarbius bei bendradarbes šio garbingo jubiliejaus ir krikščioniškos kultūros premijos proga, reiškiu gilią pagarbą ir meldžiu Dievą, kad „Laiškai lietuviams“ dar ilgus metus taip sėkmingai tarnautų lietuvių tautai.

Nuoširdžiai Jūsų

Vysk. Paulius A. Baltakis, O.F.M.

Didžiai Gerbiamas Tėve Redaktoriau,

Kristaus Prisikėlimo šventėje sveikinu Jus ir visą redakciją, linkėdamas viltingo aleliuja.

Nuoširdžiai dėkoju už gaunamą iš Jūsų žurnalą „Laiškai lietuviams“ ir ta proga sveikinu su šio leidinio jubiliejumi — keturiasdešimtmečiu.

Linkiu Prisikėlusiojo palaimos Jūsų darbuose ir sumanymuose.

Maldos vienybėje

Jūsų

vysk. Juozas Preikšas

Didžiai Gerbiamas Redaktoriau,

Sveikiname „Laiškai lietuviams“ žurnalą, švenčiantį viduramžio — 40-ties metų — sukaktį. Mūsų gili padėka tenka redakcijai, bendradarbiams, rėmėjams ir skaitytojams, kurie praeityje ir dabar rūpestingai užtikrina šio žurnalo gyvybę.

Nors modernus pasaulis savo technika mūsų gyvenimą padaro patogesnį ir malonesnį, jis nepajėgia pasotinti to dvasinio alkio, kurį kasdien jaučia dvidešimtojo amžiaus žmogus. „Laiškai lietuviams“ bent maža dalele prisideda prie to alkio numalšinimo.

Už tai esame dėkingi ir prašome Aukščiausiojo, kad šie laiškai dar ilgus metus lankytų ne tik mus, bet ir tuos, kurie tikrai ištroškę jų laukia — mūsų seses ir brolius nepriklausomoje, nors dar vis nelaisvoje Lietuvoje.

Su tikra pagarba

Vaclovas Kleiza

Generalinis konsulas

BESĄLYGINĖ DIEVO MEILĖ

NINA L. GAILIŪNIENĖ

Kas nežino šv. Augustino posakio: “Mylėk Dievą ir daryk, ką nori!” tai logiška, gyvenimiška ir žmogiška! Šventasis suteikia žmogui tokią neribotą laisvę — daryk, ką nori! — todėl, kad jis žino žmogaus prigimtį. Tikrai mylintis žmogus nedarys nieko, kas galėtų mylimąjį asmenį užgauti įžeisti, padaryti jam nemalonumo. To negana. Jis stengiasi net mylimojo mintį atspėti, suteikti jam netikėtą ir nelauktą malonumą.

Šiais laikais tas šventojo posakis išverstas į tokį pasakymą: “Daryk, ką nori, Dievas vis tiek tave mylės”. Tokia prasme nepaprastai mėgo pamokslauti vienas kunigas. Kartais susierzinęs prisimindavo seseris vienuolės parapijos mokykloje, kurią jis lankė prieš kokius trisdešimt penkerius metus. Anot jo, seselės kalė vaikams į galvas: “Vaikučiai, būkite geri! Dievas myli gerus vaikus!” Taip apkaltinęs vienuolės dėl “nevykusio mokymo”, kunigas pakeltu balsu pabrėždavo, kad nereikia būti geram pelnyti Dievo meilę. Daryk, ką nori, Dievas vis tiek mylės...

Rengiausi tam kunigui parašyti laišką, kad jis nėra atradęs jokios naujos išvalgos į besąlyginę Dievo meilę. Man vis atidėlioja, kunigas staiga pasitraukė iš parapijos ir dingo. Už metų vedė. Dabar tar nauja policijoje, kaip county sheriff.

Šiais laikais yra daugybė tokių, kurie “daro, ką nori”. Bet visuomenė — tai ne Dievas. Nusikaltėlių nemylė ir vis reikalauja daugiau policijos juos sugaudyti. Todėl ir tam senstelėjusiam kunigui nebuvo sunku dvasiškio rūbus pakeisti į policininko uniformą. Ar ne gyvenimo ironija? Dabar jam pačiam tenka rinkti vaisius idėjos, kurią jis puoselėjo — daryk, ką nori...

Kas gi yra ta besąlyginė Dievo meilė, apie kurią, anot to kunigo, priešvatikaninė dvasininkija ir vienuolės niekados nekalbėjo? Ar ji tik dabar atrasta?

Ne! Ji visados buvo ne tik danguje, bet ir žemėje. Mūsų kunigai yra nevedę. Gal jiems neateina į galvą, kad ir tėvų meilė vaikams yra besąlyginė. Tėviška meilė vaikui — jis gali būti biologinis vaikas ar adoptuotas — nepriklauso nuo vaiko gerumo. Ar sūnus bus daktaras, prezidentas, kunigas, popiežius, ar paskutinis nusikaltėlis, sėdįs mirties kameroje, tėvų meilė jam ta pati. Ar duktė bus pavyzdinga vaikų motina, ar šventa vienuolė, ar gatvėje uždariaujanti mergina, tėvų meilė jai visados bus ta pati.

Tiktai pirmuoju atveju, kai vaikai geri, tėvų meilė, tarsi brangus paveikslas, yra įrėmintą džiaugsmo ir pasididžiavimo rėmuose. Antruoju atveju, kai vaikai nueina blogais keliais, tėvų meilė jiems yra kasdien laistoma sužeistos širdies krauju ir niekados nesibaigiančiomis ašaromis.

Tik tokia besąlyginė meilė vaikui, o ne biologinis ryšys gimdytojus padaro tėvais. Vyras, kuris apvaisino, ir moteris, kuri pagimdė, ne visados yra verti tėvų vardo. Spauda ir media dažnai iškelia pasibaisėtinus atsitikimus, kai vaikai yra brutališkai baudžiami, mušami, net kankinami, seksuališkai išnaudojami. Tokių nelaimingų vaikų “tėvai” yra tikrai gimdytojai, bet ne tėvai tikrąja to žodžio prasme. Jie nemylė vaikų besąlygine meile.

Nereikia įrodymų, kad žmogus iš prigimties yra savanaudis ir egoistas. Ta ypatybė pasireiškia žmoguje nuo mažų dienų. Kūdikis, jei ne kitaip, tai bent riksmu gina savo “nuosavybę”. Reikia didelių pastangų atsižadėti savęs ir pasiaukoti kitiems. Tiktai šventieji tai įstengia padaryti.

Tos neigiamos žmogaus prigimties ypatybės visiškai ištirpsta tėvų meilėje vaikams. Kai reikia ginti vaiko gyvybę nuo ligos, tėvai atiduoda santaupas, praranda namus, dirba kelis darbus, kad tik galėtų nupirkti vaikui viską, ką medicina pajėgia duoti... Panašiai atsitinka, kai tėvai deda visas pastangas, kad advokatai apgintų sūnų ar dukterį nuo elektros kėdės ar ištrauktų iš kalėjimo. Jokia auka tėvams nėra per didelė.

Jeigu netobulo žmogaus meilė gali būti tokia kilni ir besąlyginė, ką bekalbėti apie Dievo meilę! Kad Dievo meilė žmogui negali būti kitokia, o tik besąlyginė, rodo keli faktai. Viena, Šventraštis sako, kad Dievas yra meilė. Taigi meilė negali nemylėti. Dievas yra tobulas. Tai ir Jo meilė turi būti tobula — besąlyginė. Antra, Kristus mokė, kad Dievas yra visų ir kiekvieno žmogaus dangiškasis Tėvas. Jeigu žmogaus tėviška meilė yra besąlyginė, argi kitokia galėtų būti mūsų dangiškojo Tėvo? Atsakymas aiškus.

Besąlyginė meilė visados yra surišta su pasiaukojimu. Kartais pasiaukojimas virsta auka, kai atiduodama sava gyvybė. Kristus pasakė: “Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti” (Jn 15,13). Ir Jis pats savo meilę žmogui pavertė auka ant kryžiaus.

Deja, mes vengiame galvoti apie tą šurpią auką. Viena, mes su kryžiaus ženklų esame apsipratę. Kryželiai ant vyrų ir moterų kaklo, net moterų ausyse, virto papuošalu. Protestantų kryžiai be krucifikso. O mūsų krucifiksai, prisegti prie blizgančio marmuro ar nušlifuto medžio, praranda nukryžiovimo žiaurumą. Bet mūsų palaimintasis arkiv. Jurgis Matulaitis įspėjo, kad “tik kryželis paveikslėlyje, papuoštas gėlėmis, yra gražus pažiūrėti. Gyvenime kiekvienas kryžius yra labai skaudus”... Ir nėra vienas gyvenime jo neišvengia vienokia ar kitokia forma.

Ačiū krikščionybei, nukryžiovimas niekur daugiau neapraktikuojamas, kaip baismės forma. O tai buvo pati žiauriausia

mirtis, kokią žmogaus žiaurumas žmogui galėjo išgalvoti.

Yra populiarūs nuomonės, kad nukryžiuotasis miršta nuo nukraujavimo. Tai didelė klaida. Romėnai buvo nukryžiovimo technikoje ekspertai. Prikaldavo rankas, nenutraukę arterijų riešuose. Kadangi sveikas kraujas greitai sukreša, prikaltasis jo mažai nustojo iš savo žaizdų. Žmogus iškabodavo dvi, tris paras ir daugiau, iki mirties išvadudavo iš baisių kančių. Šių dienų gydytojas Amerikoje nukryžiuotojo mirties pažymėjime parašytą tokią mirties priežastį: “Dehydration and Asphyxiation by Impairing Normal Breathing”...

Kyla klausimas, kodėl Kristus mirė ant kryžiaus taip greitai. Prieš keliolika metų keli medicinos mokyklos profesoriai panauginėjo Kristaus mirtį grynai iš medicinos taško. Jų nuomone, Kristus buvo žiauriai iškankintas prieš nukryžiovimą. Nuplakant jo kūnas buvo labai sužalotas. Jis neteko daug kraujo. Paliktas kareivių saulei, Jis buvo ne tik erškėčiais vainikuotas, bet ir sumuštas. Nuo sumušimo Jis kraujavo viduje. Tai patvirtina ištekęs iš krūtinės angos kraujas ir vanduo, kai po mirties Jo šonas buvo pervertas ietimi. Ištemptas ant kryžiaus, Jis turėjo baisiai skausmingas raumelių spazmus. Dėl susirinkusio kraujo krūtinės angoje Jam darėsi vis sunkiau ir sunkiau kvėpuoti. Dusdamas gaudė orą atvira burna. Burna buvo išdžiūvusi, lūpos sukepusios, liežuvis sutinęs. Kankino neišpasakytas troškulus. Kristus vaitojo: “T r o k š t u !”.

Nors pirmųjų krikščionybės laikų eretika, kad Kristus, būdamas Dievas, negalėjo fiziškai kentėti, o tiktai atrodė kenčias, seniai išnyko, bet iki mūsų laikų randama maldose ir mąstymuose “aiškinimas”, kad Kristaus troškulis buvo ne fizinis, o tiktai išreikštas Jo noras išganyti sielas... Kur logika? Kristui ant kryžiaus nereikėjo troškinti sielas išganyti. Jis išganytą jau vykdė!

Kad Kristus, būdamas Dievas su ne-

**Vatikano radijo lietuvių skyriaus direktoriaus kun. K.J. Ambraso
perduota žinia į Lietuvą:**

Šiemet religiniam ir tautiniam kultūros žurnalui „Laiškai lietuviams“ sukanka 40 metų. Dar ne taip seniai, gal prieš trejus penkerius metus Lietuvoje, jei kas nors pasakydavo, kad „galiu duoti paskaityti naują 'Laiškų lietuviams' numerį“, labai pradžiugindavo, nes šis leidinys labai sunkiai pasiekdavo lietuvių gimtajame krašte: jį parsiveždavo vienas kitas turistai, o dažniausiai tiksliai iš užsienio lankyti atvažiavęs giminaitis. Kiek geriau paskutiniaisiais metais, nes dabar jau išeivijos lietuviai užsako šį žurnalą savo giminėms ir pažįstamiems Lietuvoje.

Nuo pat pradžios, tik su šešerių metų pertrauka, šį lietuvišką leidinį redaguoja kun. Juozas Vaišnys, kuris daug širdies ir laiko skyrė tam, kad „Laiškai lietuviams“ būtų ne tik įvairūs, bet ir tikrai vertingas gaivinti, skatinti ir platinti lietuviškai, religinei, tautinei ir kultūros minčiai. Nors ir su dideliais sunkumais tiek autorių, tiek lėšų atžvilgiu, redaktorius sugebėjo per kelis dešimtmečius išspausdinti daugelį kultūros, katechetinių, moralės, teologijos straipsnių, ypač nemaža Lietuvos vargus, nelaimes ir kunigų gyvenimą liečiančios medžiagos.

Reikia manyti, kad Lietuvoje gyvenantieji kunigai, klierikai, ypač jaunesnieji, nepatingės paremti vienu kitu rašiniu, studija ar straipsniu šį žurnalą, nes redakcijai labai stinga nuolatinių autorių, kurie rašytų šiuolaikinėmis temomis apie dabartines mūsų tautos bėdas, skaudulius, sėkmes ir naujienas.

ribota galia, leidosi taip būti kankinamas, žmogui sunku suprasti. Todėl jis vienokiu ar kitokiu savo aiškinimo trigrašiu mėgina tą kančią „sudievinėti“, kad fiziškai ji nebūtų tokia baisi. O iš tikrųjų Kristus niekad taip vispusiškai neišgyveno savo žmogystės, kaip ant kryžiaus. Paklūsęs savo Tėvo valiai iki mirties, Jis jautėsi net Jo apleistas. Ir Kristus vaitojo, kaip dažnai kenčias žmogus vaitoja: „Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?!“ (Mt 15,34).

Baisu! Todėl mes ir vengiame apie Kristaus kančią galvoti. Arkiv. Fulton J. Sheen yra pasakęs: „Šių laikų žmogus nori turėti Kristų be kryžiaus“. Mat kryžius skverbiasi į žmogaus sąžinę priekaištu: „Kristus mirė, kad tu amžinai gyventum“...

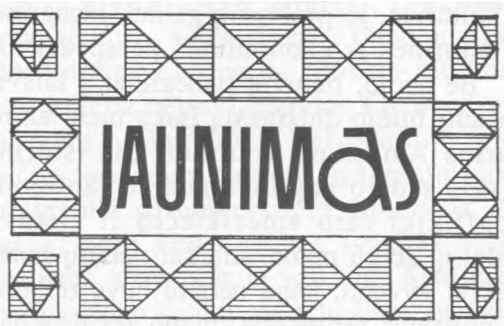
Tėvai mirdami kartais vaikams palieka didelius turtus. Bet joks palikimas nepriylgsta nei iš tolo Kristaus palikimui. Savo

mirties auka Jis nupirko žmogui amžiną laimę danguje. Kaip tą palikimą paveldėti?

Gauti žemiškąjį palikimą, reikia įrodyti tapatybę asmens, paminėto testamente. O jei testamento nėra, tai kad esi teisėtas įstatyminis paveldėtojas.

Kristus buvo ne mažiau rūpestingas. Prieš savo mirtį Jis paliko aiškų nurodymą bei sąlygas. Štai Jo žodžiai: „Kaip mane Tėvas mylėjo, taip ir aš jus mylėjau. Pasilikite mano meilėje! Jei laikysitės mano įsakymų, pasiliksite mano meilėje, kaip aš kad vykdau savo Tėvo įsakymus ir pasi- lieku Jo meilėje“... (Jn 15,9-10).

Kristus aiškiai reikalauja į Jo meilę atsakyti savąja meile. Ir ne bet kaip! Ne pagal savo norus ir užmačias! Ne darant, ką nori, o tiksliai laikantis Jo įsakymų! Jokios kitos išeities nėra ir nebus. Dievo žodis visados yra paskutinis.

Tikėjimo ir lietuviybės įtaka mano gyvenime

*(Jaunimo konkurse I premiją
laimėjęs rašiny)*

Marius Gražulis

Marius Gražulis

Du treneriai ir penkiasdešimt 7-to ir 8-to skyriaus berniukų buvo susirinkę viešosios priemiesčio mokyklos krepšinio aikštėje. Vienas iš tų berniukų buvo Amerikos lietuvis, kurio tėveliai gimę Lietuvoje. Jis labai norėjo žaisti mokyklos krepšinio komandoje, bet pirmiau turėjo įrodyti treneriams, kad jis geresnis už trisdešimt aštuonis kitus berniukus, nes buvo tik dvylika vietų komandoje.

Vyriausias treneris pradeda: „Labas, vaikai! Mes norime paaiškinti apie krepšinio komandos bandymus, kurie bus už savaitės. Iš pat pradžių aš noriu pasakyti, kad jeigu kurie negalės treniruotis šeštadienio rytais, tai jie dabar gali eiti namo. Daug mūsų treniruočių yra šeštadieniais, ir mes norime, kad visa komanda tose treniruotėse dalyvautų”.

Tas lietuvis nusiminęs eina namo, nes žino, kad tėvai jam neleis praleisti šeštadieninės lituanistinės mokyklos.

Kokia tragedija tai buvo man! Visi draugai žaidžia krepšinį, o aš net negalėjau

išbandyti, ar priims į komandą. Atrodė, lyg būčiau persekiojamas, nes buvau iš kitos etninės grupės. Persekiojo treneriai, įvesdami tokią taisyklę, persekiojo ir tėvai, griežtai reikalaudami, kad lankyčiau lituanistinę mokyklą. Atrodė, kad niekas neišgelbės iš tokio didelio konflikto tarp dviejų kultūrų — lietuviškosios ir amerikietiškosios. Kaip tas konfliktas atsirado, kaip aš jį išsprendžiau? Bet iš tikrųjų ar yra koks įmanomas sprendimas?

Baigęs politinius mokslus kolegijoje, dažnai mąstau apie ateitį, dabartį ir praeitį. Mąstau ir matau, kad tas konfliktas neišvengiamas. Jis atsiranda visose gyvenimo srityse. Šis konfliktas turėjo įtakos, kai sprendžiau, kurią kolegiją pasirinkti, kai baigiau kolegiją ir norėjau apsispręsti, kur dirbsiu ir gyvensiu, kai suradau merginą,

kurią aš myliu (ji nėra lietuvių kilmės), ir kai sukursiu šeimą. Tai yra pagrindinis konfliktas mano gyvenime.

Šis konfliktas mane padaro kultūriniu schizofreniku. Su lietuviais aš elgiuosi vienaip, o su amerikiečiais kitaip. Praktiškai nėra taip lengva atskirti kultūras, kai mano lietuviybė yra maža sala didelėje amerikietiškoje jūroje. Aš esu toje jūros pakrantėje, kur jūros bangos ir potvyniai didelę smėlio dalį išplauna jūron. Kai užaina audra, didelė mano sielos dalis yra prarandama.

Amerikiečiams aš esu keistas. Aš dažnai valgau kitokius valgius, klausau kitokios muzikos, kalbu kitokia kalba, net ir turiu kitokią pasaulėžiūrą.

Kai praėjusią vasarą lankiau Lietuvą, taip pat nepritapau prie tos kultūros ir aplinkos. Mano tarsena buvo amerikietiška. Taip pat mano pasaulėžiūra skyrėsi nuo jų. Lietuvoje būdamas, aš pajutau, kad esu lietuviškai kalbantis amerikietis. Manau, kad taip mane pavadintų visi Lietuvos lietuviai.

Kultūrinis schizofrenikas yra labai keistas žmogus. Jis laukia konflikto išsprendimo, kad iškart, kaip Odisejas, lengvai išplauktų tarp Skilės ir Charibdės.

Politiniuose moksluose politinės problemos yra nagrinėjamos Max Weberio ir Markso pasaulėžiūros sankryžoje. Weberio pasaulėžiūra yra išdėstyta jo straipsnyje "The Protestant Sects and the Spirit of Capitalism". Jis sako, kad politinę sistemą apsprendžia kultūros istorija. Markso pasaulėžiūroje politinę sistemą apsprendžia ekonominė struktūra. Galima sakyti, kad šios dvi pasaulėžiūros yra priešingos. Weberio mąstymo pagrindu yra abstrakčios vertybės, o Markso — grynai materialinės. Mano nuomone, nei viena, nei kita kryptis tiksliai nenusako realybės. Realybė yra abiejų interpretacijų junginyje. Gyvenime ekonominės ir istorinės priežastys prisideda prie esamų problemų. Nors kultūrinio schizofreniko problema nėra politinė,

o kultūrinė, jo problemą galima išnagrinėti iš istorinės ir ekonominės perspektyvos.

Be abejo, lietuvių pabėgimas į laisvąjį pasaulį turėjo didžiausią įtaką man, antros kartos Amerikos lietuviui. Šis istorinis įvykis sudaro pagrindą tam schizofreniko konfliktui tarp amerikiečių ir lietuvių kultūrų. Jeigu mano seneliai nebūtų norėję laisvai gyventi, jeigu nebūtų buvę religinės ir politinės represijos, mano tėvai nebūtų atvykę į Ameriką, visai nebūtų šio kultūrinio schizofreniko problemų.

Pabėgėlių generacija numatė kultūrinį susidūrimą. Jie bandė šį konfliktą spręsti, kurdami diasporos visuomenę ir psichologiją.¹ Jie gyveno viltimi, kad po vienų kitų metų sugrįš į laisvą Lietuvą. Lietuviai bandė kuo mažiau derintis prie aplinkos kultūrinės sistemos ar į ją jungtis. Buvo tikimasi, kad tuo būdu jų kalba, tikėjimas ir kultūra išsilaikys, kol bus galima sugrįžti į laisvą Lietuvą. Net buvo siūloma, pagal prof. K. Pakšto viziją, kurti kur nors kitur lietuvių koloniją. K. Pakštas siūlė, kad lietuviai teiktųsi, pvz., Angoloje ar Hondūre. Tai būtų buvęs lietuvių tremtinių kraštas su savo valdžia, panašiai kaip nacionalistai kinai turi savo valdžią Taivane. Bet prof. Pakšto pasiūlymas nesusilaukė rimto dėmesio. Lietuviai pabėgėliai išsisklaidė po visą pasaulį, kur kas galėjo. Laisvajame pasaulyje stipriai veikė diasporos psichologija.

Lietuviai apsigyveno savo rajonuose šalia vienas kito, lyg atkurdami Lietuvos miestelius ir kaimus. Visa tai sudarė sąlygas, kad kuo mažiau reikėtų derintis prie aplinkos. Buvo steigiamos lietuviškos mokyklos, parapijos. Diasporos psichologijos siena gerai gynė tėviškės kultūrą, kalbą, tikėjimą nuo aplinkos įtakos.

Tačiau ta siena po kurio laiko pradėjo griūti. Atrodo, kad čia lyg laimėtų Markso pasaulėžiūra: kultūros siena griūva, nes nebuvo ir negalėjo būti pastatyta ant gero ekonominio pagrindo. Pabėgėliai, atvykę

į laisvą kraštą, nieko neturėjo. Didžiausia dovana, kurią jie atsivežė, buvo jų išsimokslinimas Lietuvoje. Mokslo plėtimas buvo didelis nepriklausomos Lietuvos vyriausybės užsimojimas. Dėl politinių priežasčių daugumas naujų imigrantų buvo inteligentai su universiteto diplomais. Aš matau, kaip mokslas yra svarbus mūsų seneliams, tėvams ir jų vaikams. Man labai retai pasitaiko sutikti savo amžiaus jaunuolį, kuris nenorėtų įsigyti universiteto diplomą. Galime manyti, kad čia veikia kultūrinės priežastys, o ne ekonominės. Bet kodėl mokslas svarbus? Kodėl mokslas buvo toks svarbus nepriklausomybės laikais? Mokslas pakelia ekonominę gerovę ir tokiu būdu pratęsia tautinį išlikimą.

Įdomu, kad ir mūsų pabėgėliai užsikrėtė amerikiečių svajone, idėja, kad vaikų gyvenimas bus geresnis negu tėvų. Tėvai aiškiai supranta, kad mokslas padeda tai įgyvendinti. Tad pabėgėlių vaikai, inžinieriai, advokatai, gydytojai, perka didesnius ir gražesnius automobilius, prašmatnesnius namus. Bet kur yra tie namai? Ne mieste, o priemiesčiuose.

Taip prasideda antras išsisklaidymas. Dabar ilgiau trunka nuvažiuoti į lietuviškas mišias, aplankyti draugus, vežti vaikus į lituanistines mokyklas. Rečiau ir rečiau vaikai mato kitus lietuvius, bet daugiau ir daugiau draugauja su amerikiečiais, gyvenančiais kaimynystėje. Visą savaitę jie draugauja su amerikiečiais, o savaitgaliais su lietuviais. Ciklas nesibaigia, nes pabėgėlių anūkai bus mažiau tautiškai susipratę. Mano pirmieji žodžiai buvo lietuviški, bet man sunku įsivaizduoti, kad taip būtų su mano kartos vaikais.

Atrodo, kad abi interpretacijos, Markso ir Weberio, čia susipina. Iš pradžių, kai pabėgėliai nori savo vaikams geresnio gyvenimo, ekonominės priežastys dominuoja nutautimo sąlygas. Tačiau po antros kartos, kai pabėgėlių anūkai gyvena priemiesčiuose, nutautimo priežastys yra kultūrinės, nes

geresnis gyvenimas jau sukurtas, ir vienintelis nutautimo veiksnys yra vaikų artumas su amerikiečiais ir tolimas nuo lietuvių.

Matome, kaip Weberio ir Markso dėsniai kartu paaikšina, kodėl šis konfliktas atsirado ir kaip skirtingos generacijos jį sprendžia. Pabėgėliai jį išsprendžia, bandydami kuo mažiau priklausyti amerikiečių kultūrai. Antroji generacija, tie kultūriniai schizofrenikai, negali atsisakyti amerikiečių kultūros, nes ji jau yra gyvenimo dalis. Jie sprendžia šį konfliktą, bandydami gyventi ir veikti tarp dviejų kultūrų, vis tikėdami, kad nenutaus.

Pagaliau aš matau vieną pastovią atramą per visas savo kasdienos tautybės dilemas, klausimus, konfliktus, per visus savo kultūrinius nepastovumus — tai Dievo meilė žmogui.

Aš suprantu, kad Dievas mane mylės, ar aš būsiu lietuvis, ar amerikietis. Dievo Sūnaus kančia ant kryžiaus parodo Jo meilę man. Kultūra ir tautybė tai negali padaryti, nes tautybė yra žmogaus kūrinys, pradėtas Babelio puikybės dangoraizyje. Žmogiškas tautų išpuikimas sukuria problemas, dilemas, net ir muštynes be karus. Dievo meilė, Kristaus pavyzdys suteikia ramybę spręsti tautybės problemas be kraštutinumų. Po audringos kelionės aš grįšiu namo, kaip Odisėjas į ramų, palaimintą uostą.

Išnašos

1. Antanas J. Van Reenan. "Lithuanian Diaspora: Koenigsberg to Chicago". Diss. University of Chicago, 1986, p.3.

2. Alexander A. Broel-Plateris. "Occupational Adjustments of the Lithuanian Refugee Intelligentsia in Chicago". Diss. University of Chicago, 1955, p.II,

■ JAV katalikų vyskupų konferencijos pirmininkas, Cincinnati vyskupas Daniel E. Pilarczyk, pasiuntė kardinolui V. Sladkevičiui užtikrinimą, kad JAV katalikai buvo paraginti melstis ir jungtis į bendras pastangas pasiekti greitą ir visišką Lietuvos nepriklausomybės pripažinimą.

Didžiai Gerbiamas Kunige Redaktoriau,

Prabėgo dešimtmečiai dvidešimto amžiaus greičiais. Rodos, nė nepajutome, kad pragyvenam labai įdomų, kinetinės energijos sklidiną šimtmetį. Šimtmetį, kuriame žmogus ne tik pripildė žemę, paversdamas ją globaliniu kaimeliu, bet ir į neapbrėpiamas erdves išsiveržė.

Nepastebėta būtų praėjusi ir “Laiškų lietuviams” sukaktis, jei ne Danutės Bindokienės straipsnis. Mano žmona Adolfina tvirtina, kad prisimena pirmąjį “Laiškų lietuviams” numerį, nors jam pasirodant gyvenome gana izoliuoti istorinio Quebec miesto senoje Rue des Ramparts. Tačiau tais pačiais metais persikėlėme į Montrealį, užmezgėm ilgalaikius ryšius su Tėvais Jėzuitais, ir žurnalas mus surasdavo visur, kur tik ilgiau apsistodavom.

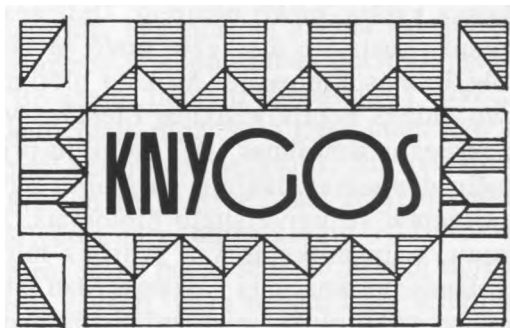
Skaitome abu, nors gal ir ne su tuo pačiu atidumu ir ne tą pačią medžiagą. Netolimoj praeity, kai broliai lietuviai segiodavo vienas kitam nepagarbias etiketes, “Laiškai lietuviams” buvo vienas iš nedaugelio mūsų periodikos leidinių, nevengęs prieš populiarius vėjus atsisukti. Atsižvelgiant į gyvenamą kraštą ir aplinką, redaktoriui reikėjo nemaža drąsos išlaikyti žurnalą nepriklausomą.

Baigdamas, mielas Tėve, žmonos ir savo vardu noriu padėkoti už “Laiškus lietuviams”, mus stiprinusius keturių dešimtmečių kelyje, ir palinkėti sveikatos bei ištvermės ateičiai. Nežinom, koks bus paskutinis antrojo milenijaus dešimtmetis, bet spėkim, kad jis nepriklausys ortodoksams. Linkim ir toliau žurnalą vesti savarankiškais keliais.

*Prašydami Gerojo Dievulio
palaimos,*

Jūsų

Vytautas ir Adolfina Zubai

Visokių reikia

A.R.

“Antras kaimas”: Veidai ir tekstai. Sudarė Algirdas Titus Antanaitis. Redakcinė komisija: Eug. Butėnas, Vida Gilvydienė, Edv. Tuskenis, A.T. Antanaitis. Dailininkas Vincas Lukas. Techninis redaktorius Petras Aleksa. Išleido Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla (3001 W. 59th St., Chicago, IL 60629) 1989 m. 448 psl., kaina 20 dol.

Ši leidykla yra skaitytojui padovanojusi nemažą labai vertingų knygų: “Angliakasių Lietuva”, “Lietuviai Sibire”, “Lithuanian Writers”, Br. Kviklio “Bažnyčių” tomus ir kt. Tai gražus išeivijos kultūrinis lobis.

Štai dabar ir nauja, beveik albuminio formato, skoningai apipavidalinta knyga, visiškai kitokio turinio, negu anksčiau suminėtos; bet — visokių reikia.

Mielai paimi šią knygą į rankas, perverti, perskaitai tekstus (o skaityti lengva ir įdomu!) ir pagalvoji: kas būtų, jei knygą pajuoktume, kaip čia ryškiai pajuokiami ir kai kurie autoriai? Jei būtų pasijuokta simboliškai (kaip ir iš visų veiklos, visuomenės išeivijoje ydų ir silpnybių...), bet kai tikrais autorių vardais, ar tikrais pseudonimais (pen-name)?..

Suklysti žmoniška, tiktai klaidas kartoti būtų nebežmoniška, taigi pajuokų vengsime. Pastangos didelės ir pasiekimai nemaži. Keliariopai kūrybiškas darbas: teatrinis, tekstai, fotografijos, knygos apdailinimas... Kaip literatūra, muzika, taip ir bet kokio pobūdžio teatriniai kūriniai yra skonio dalykas. Tie patys vienus gali žavėti ir džiuginti, o kitus net papiktinti ir nuvilti.

Gerbiamas Redaktoriau ir visi redakcijos nariai,

Nuoširdžiai sveikiname šv. Velykų progą ir su Jūsų žurnalo "Laiškai lietuviams" 40-ties metų sukaktimi. Dėkojame už įdomius straipsnius, išsamias mintis bei iliustracijas ir linkime kad Prisikėlęs Kristus suteiktų daug dvasinio džiaugsmo, sveikatos bei sėkmės kūrybiniam darbe.

Jūsų žurnalo skaitytojos iš Lietuvos:

Jovita Zdanavičiūtė, Irena Vaitelytė, Audra Bernadickaitė

Kaunas, 1990.IV.22

Pagirtinas autoriaus Antanaičio (ATA) kuklumas: "Nepretenzinga pramoginė atgaiva", — taip pasisakoma 46-tame puslapyje.

Visa ši knyga, galima sakyti, yra A.T. kūryba. Jo sukurtas Antras kaimas — teatrinė grupė (1963 m.), jo per 25 metus vadovauta, parinktos programos, organizuotos kelionės (sėkminga kelionė į Lietuvą) ir dauguma knygos tekstų pasirašyta *ata* kriptonimu; nesunku atspėti, kad tai paties A.T. Antanaičio. Ir jo tekstų daugiau, negu visų kitų autorių, sudėjus drauge.

Knygoje yra nemažai juokingų, gerai parašytų trumpų ir ilgėlesnių tekstų, pvz.: "Nusiginklavimo konferencija — 1990" (112-114 psl.), "Šeimos afera" (201-202 psl.), "Mauratė ir Skystytis" (124-126 psl.) ir gera sauja kitų. Bet yra ir gana silpnų, nejuokingų ir net mažai suprantamų, pvz.: "Oratorius" (94 psl.), "Liaudies pasaka" (103 psl.) ir kelios kitos "komedijetės".

Įdomu, kad žinomų ir stiprių rašytojų čia paruošti tekstai, išskyrus Antano Gustaičio, daugiausia nejuokingi, nors literatūriškai ir geri. Gal tai jiems per menka proga?.. Bet kas nematė "Antro kaimo" spektaklių, knyga bus maloni paskaityti. Nuotraukos geros ir skoningai išdėstytos.

Atsiųsta paminėti

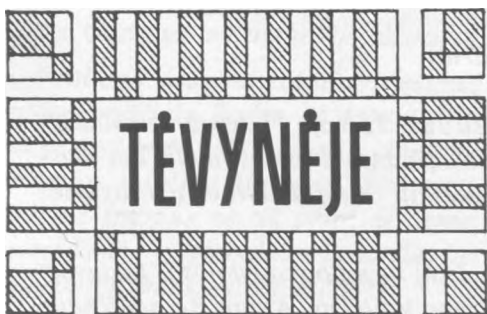
Kęstutis Trimakas. IEŠKANČIOJO PĖDSAKAI. Evangelinių mąstymų rinkinys apie Jėzaus gyvenimo įvykius, jų išpūdį bei reikšmę mums. Knyga lengvai skaitoma, nes parašyta lakia,

vaizdinga, eiliuota kalba. 1989 m. gale išspausdinti pirmieji 150 egz. buvo skirti Lietuvai. Skaičiusieji tuoj atsiliepė: "Tikrai ypatinga knyga, pradedant pačiu užmanymu bei pavadinimu ir baigiant ypatingu jos poveikiu, kylančiu iš dvasinio turinio ir meninės-poetinės išraiškos sintezės. Ir malda, ir išmintis, ir meditacija, ir (man dar kažkodėl) muzika (Intelgentas iš Vilniaus). "Ypač patiko jaunimui" (Klebonas). "Aš dažnai atsiverčiu bet kurią vietą ir skaitau, skaitau" (20 m. vyras). "Vaizdžiai išryškinamas Dievo Žodis" (Kunigas). "Tai buvo man tikra paguoda. Jaučiu Jums daug broliškų, krikščioniškų, dvasinių simpatijų. 'Ieškančiojo pėdsakai' padėjo man dar sykį pereiti per Šv. Evangeliją mintimis" (Poetas-rašytojas).

Šių metų pradžioje išspausdinta gausesnė 3000 egzempliorių laida platinama išeivijoje: kietais viršeliais — 12 JAV dol., minkštais — 10 dol. Vieno egzemplioriaus pasiuntimas paštu — 2 dol. Leidėjas — Židiny, c/o R. ir S. Kunstmanai, 8000 Tapper Pl., IN 46311, USA. Platesnė recenzija bus kitame numeryje.

Nijolė Jankutė. SAULĖGRAŽŲ TVANAS. Apsakymai. Viršelio ir aplanko dail. Ada Sutkuvienė. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1990 m. Čikagoje. 192 psl., kaina 7 dol. Recenzija — kitame numeryje.

LITUANUS. Vol. 36, No. 2. Šį numerį redagavo Antanas V. Dundzila. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy St., Chicago, IL 60629-2913.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

KAIP ATRODO VILNIAUS SENAMIESTIS

*Norėtum brangią išvysti pilį,
Kur garsūs amžiai užmigę tyli,
Kai Vilnius mums buvo kaip akis,
Kai švietė jis Lietuvai, mūsų tėvynei.*
Maironis

“Tiesoje” Aidas Minkevičius rašo, kad praėjo beveik šimtas metų, kai garsusis mūsų poetas sukūrė šį eilėraštį, ragino pabusti miestą. Per tą laiką Vilnius patyrė daug gyvenimo audrų, buvo apgriautas, vėl atstatytas. Jis smarkiai išaugo, pasikeitė. Tačiau ar visi jį saugome ir puoselėjame? Apmaudu, kai matai apleistą ir neįaukų Vilniaus senamiestį. Ne ką jam kartais padeda ir restauracinis pudravimas. Kol nudažoma viena siena, jau, žiūrėk, virsta kita...

Tiesa, turistai giria senamiestį. Deja, mums akį rėžia dar nuo karo laikų sušaudytos Bokšto gatvės sienos, apgriuvę namai, sandėliai įsikūrę pastatuose, kurie vadinami architektūros paminklais, duobėtos gatvės, nuo praėjusio šimtmečio nepakitę skurdūs kvartalai kiemai... (Tiesa)

MEMORIALINĖ LENTA PRANUI EIMUČIUI

Prie įėjimo į “Metropolio” restoraną atidengta memorialinė lenta su įrašu: “Čia 1919.03.18 garbingai žuvo Kauno komandantūros kareivis Pranas Eimutis gindamas JAV misiją”.

Pagerbtas pirmojo Lietuvos kareivio, žuvusio vykdant tarnybines pareigas, atminimas.

Pranas Eimutis žuvo nuo vokiečių kareivių, gindamas tuometiniame “Metropolio” viešbutyje gyvenusią Amerikos maitinimo komisiją.

Pirmą kartą memorialinė lenta šioje vietoje buvo atidengta 1934 m. kovo 18 d. Pokario metais nuimtos lentos rasti nepavyko. Ją pagal senas fotografijas atkūrė skulptorius Algis Šlapikas. (Tiesa)

PRISIMENAMAS VYDŪNAS

Kovo mėnesį sukako 122 metai, kai gimė lietuvių literatūros klasikas, filosofas Vydūnas. Jam atminti ruošiami spaudai jo raštai, statomi scenos veikalai. Ypač paminėtinas spektaklis apie Vydūną — Gedimino Jankaus “Amžinas keleivis”, pastatymas talentingo Kauno dramos teatro kolektyvo.

Vydūnas mirė Detmolde, ten ir palaidotas. Kapas rūpestingai prižiūrimas. Laidojant buvo manoma, kad tai laikina jo poilsio vieta. Šiandien Vydūno draugija jau rūpinasi šio vyro palaikų perkėlimu į laisvą Lietuvą. Kaip pasakojo draugijos valdybos pirmininkas filosofas Vacys Bagdonavičius, šiuo reikalu palaikomas ryšys su užsienio tautiečiais — Vydūno jaunimo fondo Čikagoje vadovais, kapą prižiūrinčių Vasario 16-osios gimnazijos kape-lionu Fricu Skėriu iš Manhaimo ir kitais.

Kur palaidoti Vydūną? Svarstomi tokie variantai. Tilžės lietuvių Vydūno kultūros centras nori įrengti memorialinį muziejų, tad ten yra siūloma jį palaidoti. Mažosios Lietuvos muziejus rūpinasi valstybės ir kultūros veikėjų memorialinėmis vietomis, gal net savotišku panteonu. Šilutiškiai turi parinkę net kelias vietas Vydūnui — Kintuose, Šilutėje, Jonaičiuose. Lietuvinkų bendrija galvoja ir apie Vilnių, Rasų kapinėse. Palaiko mintį, kad būtų galima gražiai sutvarkyti kapines prie Rambyno. Čia pervežti ne tik Vydūno, bet ir Martyno Jankaus palaikai, pagerbi spaustuvininkus Jagomastus, hitlerininkų sušaudytus pirmomis karo dienomis. O gal statyti memorialą ant Rambyno kalno? (Tiesa)

KNYGNEŠIŲ PAGERBIMO ŠVENTĖ

Daug žmonių susirinko Kaune prie Vytauto Didžiojo karo muziejaus. Skambant varpams muziejaus bokšte, buvo padėta gėlių prie Juozo

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOS TARYBOS

AKTAS

DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATSTATYMO

Lietuvos -Respublikos Aukščiausioji Taryba, reikšdama tautos valią, nutaria ir iškilmingai skelbia, kad yra atstatoma 1940 metais svetimos jėgos panaikintas Lietuvos valstybės suvereninių galių vykdymas, ir nuo šiol Lietuva yra nepriklausoma valstybė.

Lietuvos Tarybos 1918 m. vasario 16 d. Nepriklausomybės aktas ir 1920 m. gegužės 15 d. Steigiamojo seimo rezoliucija dėl atstatytos Lietuvos demokratinės valstybės niekada nebuvo nustoję teisinės galios ir yra Lietuvos valstybės konstitucinis pamatas.

Lietuvos valstybės teritorija yra vientisa ir nedaloma, joje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija.

Lietuvos valstybė pabrėžia savo ištikimybę visuotinai pripažintiems tarptautinės teisės principams, pripažįsta sienų neliečiamumą, kaip jis suformuotas 1975 metų "Europos saugumo ir bendradarbiavimo pasitarimo Helsinkyje Baigiamajame akte, garantuoja žmogaus, piliečių ir tautinių bendrijų teises.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba kaip suvereninių galių reiškėja šiuo aktu pradeda realizuoti visą valstybės suverenitetą.

*Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos pirmininkas -V. Landsbergis
Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos sekretorius L. Sabutis
Vilnius, 1990 m. kovo 11 d.*

Zikaro "Knygnešio" paminklo ir toje vietoje, kur bus atstatyta knygnešių sienelė — iškilmingai atidengta 1940 metais, o po dešimtmečio sugriauta. Joje buvo įrašytos šimto žymiausių Lietuvos knygnešių pavardės.

Knygnešių pagerbimo šventę surengė Lietuvos kultūros fondo Kauno taryba, Knygnešio ir Kraštotyros draugijų Kauno skyrius. Giedojo chorai, skambėjo eilėraščiai apie knygnešius, lietuvišką žodį, tautos siekius. Arkikatedroje buvo atlaikytos mišios už žuvusius, nukankintus ir ištremtus knygnešius.

Renginiai, skirti Knygnešio dienai, vyko ir Vilniuje. Šv. Mikalojaus bažnyčioje buvo

aukojamos šv. mišios už Lietuvos knygnešius. (Tiesa)

OPERA "GRAŽINA"

Kovo mėnesį Lietuvos operos ir baleto teatre buvo premjera kompozitoriaus Jurgio Karnavičiaus operos "Gražina".

Operos siužete pagrindu tapo to paties pavadinimo Adomo Mickevičiaus poema, kurioje apdainuota Naugarduko kunigaikščio Liutauro ir kunigaikštytės Gražinos drama. Poetas ją sukūrė 1822 metais Kaune. Po šimto vienuoliklos metų poemoje aprašomi Lietuvos istorijos įvykiai šiame mieste atgimę dar kartą. Valstybės

teatre buvo pastatymas J. Karnavičiaus opera (K. Inčiūros libretas). Vėliau ji buvo ne kartą atnaujinta. Statyta ir po karo Kaune bei Vilniuje. Vėliau ilgam dingo nuo scenos.

Šiandieninį spektaklį kūrė dirigentas Vytautas Viržonis, teatro vyriausias režisierius Eligijus Domarkas, vyriausias dailininkas Henrikas Ciparis, vyriausias chormeisteris Česlovas Radžiūnas. Gražinos vaidmenį parengė Gražina Apanavičiūtė ir Stanislava Gižaitė, Liutauro — Zenonas Žemaitis ir Antanas Tveraga.

“Gražinos” libretas ir muzika 1946 m., A. Ždonovo nutarimu, buvo perredaguoti, prirašytas “šviesios ateities” finalas. Dabar palikta tik tai, kas parašyta autoriaus ranka.

Operoje išryškintas nerimas dėl mūsų tautos likimo. Amžina lietuvių kova už laisvę. Dėl jos pasiaukojų ir operos herojė Gražina. Spektaklyje lietuviška dvasia, anų laikų Naugarduko atmosfera, papročiai. Finalas tegul būna paslaptis. Gal jis susisieks su šia diena, mūsų viltimis siekti to, ko mums labiausia trūksta — vienybės. (Tiesa)

PASKUTINIS KAUNIEČIŲ HUMORAS:

Galime ramiai miegoti, nes tankai

Aleksoto tiltu nepraeis

Dvi upės, gobiančios Kauną, yra jo didžiausias grožis, bet sykiu ir didžiausias rūpestis. Miestui būtinai reikia ne tik Nemuno valymo įrengimų, bet dar nors kelių tiltų. Lig šiol pagrindine perkėla per Nemuną tarnavęs Aleksoto tiltas neleistinai perkrautas ir toks nualintas, kad jau ribojamas juo važiuojančio transporto svoris. Todėl ir yra paskutinis kauniečių humoras: galime ramiai miegoti, nes tankai Aleksoto tiltu nepraeis. (Tiesa)

KARDINOLUI — SENOJI REZIDENCIJA

Kauno senamiestyje ilgai lauktos įkurtuvės pagaliau įvyko. Šalia Arkikatedros Bazilikos Valančiaus gatvėje Nr. 6 paminkliniame name įsikūrė Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas kardinolas Vincentas Sladkevičius ir Kauno arkivyskupijos kurija. Restauratoriai čia įrengė butą, kopyltėlę, patalpas kurijos kanceliarijai, jos archyvui ir bibliotekai.

1808 metais iš Vilniaus į Kauną atsikėlus vienuoliams augustinams, buvo padėti pamatai dviaukščiam pastatui. Pradžioje čia buvo au-

gustinų noviciatas. Numalšinus 1863 metų sukilimą, į Kauną buvo perkelta Žemaičių vyskupija. Po remonto pastate apsigyveno vyskupas M. Valančius. Vėliau čia dirbo ir gyveno kiti vyskupai. Pokario metais pastatas buvo nacionalizuotas. Šiandien teisybė atstatyta, pastate vėl šeimnininkauja tikrieji jo šeimnininkai.

Senosios Kauno arkivyskupijos patalpose Vilniaus gatvėje įsikūrė katalikiškasis moterų sambūris “Caritas”. (Lietuvos rytas)

ANT BERLYNO SIENOS UŽRAŠAS — “FREEDOM FOR LITHUANIA”

Artūras Baranauskas “Respublikoje” rašo, kad pernai gruodžio mėnesį, bičiulio vokiečio pakviestas, lankėsi Vakarų Berlyne. Jau antrą viešnagės dieną (gruodžio 10-ąją, saulėtą sekmadienį) su bičiuliu apžiūrėjo Berlyno sieną, išmargintą įvairiakalbių užrašų. Žmonės ją lupinėjo, skaldė, norėdami pasiimti atminčiai nedidelį gabalėlį to mūro.

Šalia buvusio Reichstago, maždaug 2 metrų aukštyje, jis pamatė didelėmis raudonomis raidėmis užrašą anglų kalba: “Freedom for Lithuania — Raimondas”.

Idomu, kas jis, šio mums reikšmingo politinio šūkio autorius Raimondas? Lietuvos ar užsienio pilietis lietuvis? Kada konkrečiai minėti žodžiai užrašyti? Atsiliepkite, Raimondai, ar jo giminaičiai, draugai, pažįstami. Manau, kad sužinoti norėtų ir “Respublikos” skaitytojai.

Berlyno sienos mūro gabaliukai kaip suvenyrai iškeliauja į visas pasaulio šalis. (Beje, tai nufilmavo ir operatorė Laima Pangonytė).

Artūras Baranauskas siūlo, jei dar išliks sienos dalis su Raimundo užrašu, tą gabalą nupirkti ir pargabenti į Vilnių. Sostinėje, tapus Lietuvai nepriklausomai, pastatyti jį kaip paminklą.

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOJE TARYBOJE

Lietuvos valstybės herbo etalonu patvirtintas dailininko Juozo Zikaro 1925 metais sukurtas Vyčio atvaizdo pavyzdys.

Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos nuolatinės Švietimo, mokslo ir kultūros komisijos pirmininku išrinktas deputatas Stanislovas Gediminas Ilgūnas.

Iki naujo Lietuvos Respublikos Aukščiau-

siosios Tarybos reglamento priėmimo patvirtintos šios nuolatinės komisijos:

Valstybės atkūrimo komisija

— pirmininkas Algirdas Saugardas.

Teisės sistemos komisija

— pirmininkas Jonas Prapiestis.

Krašto apsaugos ir vidaus reikalų komisija

— pirmininkas Zigmas Vaišvila.

Užsienio reikalų komisija

— pirmininkas Emanuelis Zingeris

Švietimo, mokslo ir kultūros komisija

— pirmininkas Stanislovas

Gediminas Ilgūnas.

Gamtos apsaugos komisija

— pirmininkas Rimantas Astrauskas.

Ekonomikos komisija

— pirmininkas Kazimieras Antanavičius.

Biudžeto komisija

— pirmininkas Audrius Rudys.

Agrarinė komisija

— Eimantas Grakauskas.

Sveikatos apsaugos ir socialinių reikalų komisija

— pirmininkas Medardas Čobotas.

Piliečių teisių ir tautybių reikalų komisija

— pirmininkas Virgilijus Čepaitis.

Savivaldybių reikalų komisija

— pirmininkas Stasys Kropas.

(Tiesa)

*** Prieš pusantų metų Pakruojo dvaro rūmuose įkurtas visuomeninis ekslibriso ir knygų muziejus jau spėjo pelnyti pripažinimą savo kultūriniais renginiais. Bene daugiausia dėmesio sulaukė šio muziejaus surengta pirmoji tarptautinė paroda “Vėjo malūnai”.

Paroda šia tema pirmoji ne tik Lietuvoje, o galbūt ir pasaulyje. Jos tikslas — meno kūriniams atskleisti vėjo malūnų įvaizdį, padėti išsaugoti šiuos gerokai nuniokotus technikos paminklus ne tik Pakruojuje, bet ir visoje Lietuvoje. Parodos lankytojai susipažino su daugiau kaip 200 kūrinių, kuriuos pateikė daugiau kaip 100 dailininkų iš 30 pasaulio šalių. Šiam muziejui vadovauja teisininkas Jonas Nekrošius. (Tiesa)

*** Pradėjo veikti Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros blaivybės bendrija, kurios nariai bažnyčiose duoda pažadus amžinai arba laikinai, be ne trumpiau kaip pusę metų, nevaruoti jokių alkoholinių gėrimų. Taikos karalienės bažnyčioje pasižadėjo negerti 500 žmonių. (Respublika)

*** Tuo metu, kai naujasis Respublikos parlamentas svarstė Lietuvos Nepriklausomybės dokumentus, apsukrūs tautiečiai Žiežmarių benzino kolonėlėje kovo 11-osios vakarą pildėsi degalų statines ir kitokius indus, taip ruošdamiesi galimai Lietuvos blokada. (Ten pat)

*** Vilniuje kovo 22 d. Menininkų rūmuose vakaru “Tauta Vydūno kūryboje” paminėtos 122-osios Vydūno metinės. (Ten pat)

*** Vilniuje Mokslininkų rūmai pradėjo pokalbių ciklą, skirtą katalikiškos minties ugdymo problemoms. Balandžio mėnesį įvyko simpoziumas apie Lietuvį katalikų mokslo akademijos veiklą Romoje po 1940 metų, akademijos židinius kitose užsienio šalyse. Vyks taip pat pokalbiai apie Katalikų akademijos atkūrimą Lietuvoje, apie krikščioniškos pasaulėžiūros ir moralės principus, švietėjišką veiklą, katalikiškos literatūros leidybą. (Tiesa)

Labai Gerbiamas Tėve,

Sveikinu su šv. Velykom ir su žurnalo “Laiškai lietuviams” jubiliejumi. Dėkoju už tiek daug Jūsų įdėto darbo į šį puikų ir vis tobulėjantį žurnalą. Linkiu sveikatos ir džiaugsmingo Aleliuja!

Apolonija Šenbergienė

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Priešdėlio *ant* klaidingas vartojimas

Prielinksnis *ant* visuomet vartojamas su kilmininku. Prielinksnis *ant* nusako, kad kas nors yra viršuje ir susiliečia su apačioje esančio daikto paviršiumi. Jeigu su tuo paviršiumi nesusiliečia, tai vartojame prielinksinį *virš*. Pvz.: *Žvirbliai tupi ant stogo. Žvirbliai skraido virš stogo.*

Sakiniai su prielinksniu *ant* paprastai nurodo vietą, bet jeigu toji vieta nesusijusi su paviršiumi, tai reikia vartoti ne prielinksinį *ant*, o vietininką. Pvz.: *Šiandien buvau ant mišų (= mišiose). Ar tu buvai ant koncerto (= koncerte)?*

Kai vieta yra susijusi su paviršiumi, bet tos vietos vidus paprastai neįmanomas, tai galima vartoti prielinksinį *ant* arba vietininką. Pvz.: *Pabiro, pasklido žiedai ant lankų (lankose arba po lankas). Užrašyk tą sakinį ant lentos (lentoje). Vaikai žaidė ant gatvės (gatvėje).* Nors, kaip minėjome, šiais atvejais galima pasirinkti prielinksinį *ant* arba vietininką, bet vis dėlto čia geriau tinka vietininkas.

Prielinksnis *ant* netinka tokiuose sakiniuose, kur reiškiamą kryptis. Pvz.: *Šiandien buvau pakviestas ant pietų (= pietų). Skubu ant susirinkimo (= į susirinkimą). Dar šiaip taip suspėjau ant traukinio (= į traukinį).*

Prielinksnio *ant* konstrukcijos nevartotinos su veiksmažodžiais *mokytis, mainyti, bandyti, atsakyti, skystis...* Pvz.: *Pirmiau mano brolis mokėsi ant gydytojo (= gydytojumi), bet dabar — ant inžinieriaus (= inžinieriumi). Ūkininkas išmainė bulves ant grūdų (= į grūdus). Jis vis ant tavęs (= tavimi) skundžiasi. Ant lietuvių*

(= Lietuvius) užpuolė kryžiuočiai. Tą vaistą išbandė ant jūros kiaulyčių (= su jūros kiaulytėmis). Nežinojau, ką ant to žodžio (= į tą žodį) atsakyti.

Prielinksnio *ant* konstrukcijos nevartotinos su būdvardžiais *gabus, geras, tinkamas, godus, turtingas...* Pvz.: *Mano sūnus labai gabus ant matematikos (= matematikai). Karvė gera ant pieno (= pieninga). Tie grūdai labai geri ant sėklos (= sėklai). Jis labai godus ant turtų (= turtų). Gal esi turtingas ant smulkių (= Gal turi smulkių).*

Prielinksnio *ant* konstrukcijos netinka reikšti priemonei. Čia paprastai vartojamas naudininkas. Pvz.: *Jis moka gražiai griežti ant smuiko (= smuiku), taip pat gerai skambina ant pianino (= pianinu). Ar tu atvažiuai ant dviračio (= dviračiu)? Nebyliai susikalba ant pirštų (= pirštais).*

Prielinksnio *ant* konstrukcijos nevartotinos laikui reikšti. Pvz.: *Manau grįžti ant rytojaus (= rytoj, rytojaus dieną). Žiūrėk, kad šį darbą ant laiko (=laiku) atliktum. Rytoj planuoju važiuoti ant atostogų (= atostogų, atostogauti). Paskolink šią knygą tik ant valandžiukės (= valandžiukei). Išleidau ją į Floridą ant dviejų savaitų (= dviem savaitėms). Manau, kad šių pinigų tau turėtų užtekti ant ilgesnio laiko (= ilgesniam laikui). Imk šiuos vaistus du kartus ant dienos (= per dieną). Kiek tau ant mėnesio (= per mėnesį) moka? Šį eilėrašį turiu išmokyti ant pirmadienio (= pirmadieniui). Būtinai grįžk namo ant devintos valandos (= devintą valandą).*

Prielinksnio *ant* konstrukcijos netinka tikslui reikšti. Pvz.: *Ateik šiandien pas mus ant vakarienės (=vakarienės, vakarienauti). Prašome šį vakarą pas mus ant blynų (= blynų valgyti). Jau visi susirinko ant posėdžio (= posėdžio, posėdžiauti, į posėdį).*

Prielinksnio *ant* konstrukcijos nevartotinos paskirčiai reikšti. Pvz.: *Šių pinigų man užteks ant pragyvenimo (= pragyvenimui, pragyventi).*

Prielinksnio *ant* konstrukcijos netinka būviui reikšti. Pvz.: *Mano senelis jau ant pensijos (= pensininkas, gauna pensiją). Mūsų automobilis dabar ant remonto (= remontuojamas, taisomas). Nebijok šuns — jis ant grandinės (= pririštas grandine).*

MUZIKA MAŽINA ĮTAMPĄ, RAMINA NERVUS

Mokslininkai mano, kad žmogaus dvasios būklė labai daug priklauso nuo jo smegenų vadinamųjų alfa ir beta bangų kombinacijų. Dirbant įtemptą protinį darbą ir jaučiant kokių pavojų ar nerimą, vyrauja beta bangos. Alfa bangos dominuoja ilsintis ir atsipalaidavus nuo įtampų. Daugiau jų būna ir ramiai dirbant, kai žmogaus kūryba produktyviausia. Japonijos universiteto Cucuba daigaku laboratorijos vadovo prof. Mitiko Nukio nuomone, tinkamai parinkta muzika gali paveikti žmogaus smegenis, kad jose vyrautų alfa bangos.

Konkretus šių tyrimų rezultatas: dvi plokštelės, kuriose įrašyta 12 melodijų — “nuo stresų darbe” ir “nusiramitimui šeimoje”.

MASKVOS FIZIKŲ DRAUGIJA

Maskvoje atkurta Fizikų draugija, kuri buvo įkurta dar praeitame amžiuje, bet 1931 m. uždaryta. 1947 m. fizikai kreipėsi į vyriausybę, prašydami atkurti draugiją, bet Stalinas jiems atsakė: “Tegul fizikai dirba tik savo darbą”. Todėl nebendraudant su pasaulio mokslininkais, nežinant jų darbų ir pasiekimų, kaip tik ir galėjo būti skleidžiama mintis, kad Sovietų mokslas šiuolaikiškiausias, jo valdymas demokratiškiausias, o apie esamas problemas buvo nutylima. Tačiau iš tikrųjų Sovietų moksle vyravo monopolizmas, kuris gimdė nekompetentiškumą. Taip sistema darėsi uždara ir agresyvi. Dar viena monopolizmo atmaina — mokslinės grupuotės, kurios, deja, pakeitė mokslines mokyklas. Mokslininko augimą lėmė ne jo sugebėjimai, bet ryšiai, o mokslą valdė ne-

NAUDINGIAU EITI NEGU BĖGTI

Amerikoje labai paplitęs bėgiojimas (jogging), bet žurnale “Medical Tribune” rašoma, kad vaikščiojimas yra naudingesnis už bėgiojimą. Jau ne vienas bėgantis yra staiga kritęs nuo širdies smūgio, bet vaikščiojant tokių nelaimių paprastai neįvyksta. Vaikščioti reikia pastoviai, bent 3-5 kartus per savaitę. Kasdien reikėtų eiti 20-60 minučių. Eiti reikėtų greičiau negu paprastai vaikščiojama, per valandą nueiti 5-6 kilometrus. Gydytojai sako, kad reikėtų stengtis kasdien pakelti širdies mušimą (pulsą) 60-80%. Dr. J. Ripo atlikti tyrinėjimai parodė, kad dauguma žmonių tokį pulso padažnėjimą gali pasiekti be jokių intensyvių fizinių pratimų, o tik eidami.

Kokios naudos atneša toks vaikščiojimas? Pagerėja širdies ir kraujagyslių sistemos veikimas, sumažėja nervingumas, apimsta depresija, pagreitėja medžiagų apykaita, padidėja apetitas, sumažėta kraujospūdis ir cholesterolio kiekis. Tad, be abejo, prailginamas ir žmogaus gyvenimas.

Su prielinksniu *ant* daroma ir daugiau įvairių klaidų, ypač verčiant posakius iš kitų kalbų. Pvz.: *Šį straipsnį parašiau ant greitųjų* (= greitosiomis, paskubomis). *Jis pas mus gyvena ant kambario* (= nuomoja kambarį). *Mūsų vaikai jau ant savęs* (= savarankiškai) gyvena. *Karys krito negyvas ant vietos* (= vietoje). *Ar tu parvažiavai ant visados* (- visam laikui)? *Man atrodo, kad ant kiek* (= kiek) *ji graži, ant tiek* (= tiek) *žiopla*. *Broliuk, tu tuoj tai patirsi ant savo kailio* (= savo kailiu). *Jis baisus užsispyrėlis* — visuomet nori ant savo pastatyti

(= nugalėti, laimėti, savo nuomonę primesti, pasiekti, kad būtų jo viršus). *Ji visą laiką kabo ant telefono* (= daug šneka, plepa telefonu). *Gydytojas jį pasodino ant dietos* (= jam paskyrė dietą, liepė laikytis dietos). *Aš sėdžiu ant dietos* (= laikausi dietos, esu dietininkas). *Na, bičiuliai, ant sveikatos!* (= į sveikatą!). *Padaryk man nuotrauką devynių ant dvylikos* (= devynių ir dvylikos, devynių iš dvylikos). *Ji nusipirko batukus ant aukštų kulnų* (= aukštakulnius, su aukštais kulnais). *Jis labai silpnas ant kojų* (= Jo labai silpnos kojos).

didelę grupelę žmonių, kurie užėmė po kelis — penkis, šešis, o kartais ir dešimt postų. Todėl daugelis svarbių projektų buvo įgyvendinami slapta. Apdovanojimai buvo dalijami tik tam tikriems žmonėms.

Tad atkurta Fizikų draugija padės spręsti mokslines problemas, organizuos konferencijas, leis atitinkamus žurnalus.

SAULĖS ŠVIESA KENKIA AKIMS

Amerikoje leidžiamas žurnalas “Science News” rašo, kad, atmosferos ozono sluoksniui sumažėjus maždaug 10%, Saulės spektre pagausėjo žydrų ir ultravioletinių spindulių. Tie spinduliai pavojingi akims — gausėja susirgimų katarakta ir akių tinklainės ligomis, jie gali paakenkti ir akių raginiam apvalkalui bei sukelti ankstyvą akių audinio senėjimą. Todėl patariama dėvėti akinius nuo saulės rudais, bet ne mėlynais stiklais, sugeriančiais žydrą ir ultravioletinę šviesą. Nuo smėlio paplūdimių ir snieguotų kalnų, taip pat nuo stiklinių pastatų atspindėjusi saulės šviesa gali pažeisti akių tinklainę ir raginį apvalkalą tų žmonių, kurie neapsaugo savo akių akiniais nuo saulės.

Įdomu, kad tamsiaakiai žmonės labiau serga katarakta nei šviesiaakiai. Aiškinama tuo, kad vyzdžiuose esantis melaninas gali sugerti saulės

radiaciją ir kartu padidinti lęšiuko pažeidimo galimybę. Pastebėta, kad didesne rizika susirgti katarakta pasižymi raminauosius vaistus vartojantys asmenys.

NAMAI ANT BANGŲ

Japonija labai tirštai apgyventa, tai ne-nuostabu, kad stengiamasi statyti namus net ant jūros vandenų. Trijų firmų specialistai bendromis pastangomis sukonstravo plaukiojantį kompleksą. Jis stabiliai laikosi ant vandens net kai būna milžiniškos bangos ar žemės drebėjimai. Komplexo denis laikosi ant balasto pripildytų ir guma pamuštų cilindro formos kojų. Vamzdžiais pritvirtintos prie korpuso, šios kojos priklausomai nuo bangavimo tai pakyla į viršų, tai nusileidžia žemyn.

MODERNUSIS MARAS

Pagal plitimo greitį XX amžiaus maras AIDS jau pralenkė viduramžių marą. Dabar Žemėje kiekvieną minutę jo virusu apsikrečia vienas žmogus. Visiškai įtikėtina, kad dėl šios ligos ims mažėti planetos gyventojai. Todėl ir kovoja plačiai: 150 valstybių yra sukūrusios tautinius komitetus, 24-iose šalyse atvažiujantieji užsieniečiai yra tikrinami.

Gerbiamas ir Mielas Redaktoriau, Kunige Juozai Vaišny,

Minint “Laiškų lietuviams” keturiasdešimties metų sukaktį, nuoširdžiai sveikinu Jus, mielas Redaktoriau, dvasinės ir krikščioniškosios kultūros žurnalą, visus bendradarbius ir skaitytojus, linkėdamas visiems Aukščiausiojo palaimos sunkiame spaudos darbo kelyje.

Jus, mielas Redaktoriau, ilgiausiai išverėte redaktoriaus nelengvame darbe ir “Laiškus lietuviams” išvedėte į pirmaujančių žurnalų gretas.

“Laiškai lietuviams” kiekvienam juos skaitančiam yra tartum kasdieninė dvasinio peno duona, teikianti atvangos, susimąstymo apie kilnesnius idealus. “Laiškai lietuviams” šviečia krikščioniška meile, neaplenkiant ir mūsų tėvynės rūpesčių.

Tad šia gražia proga linkiu sulaukti auksinio ir deimantinio jubiliejaus!

*Su gilia pagarba ir geriausiais linkėjimais
Nuoširdžiai Jūsų
Jurgis Janušaitis*

■ TRUMPAI ■ IŠ ■ VISUR ■

■ JAV-se dėl alkoholio kasmet netenka gyvybės 100.000 žmonių. Jie žūsta automobilių nelaimėse, išsivysčius nuo alkoholio įvairioms ligoms arba nužudomi, būdami girti.

■ Popiežius kreipėsi į tikinčiuosius, ragindamas melstis, kad galėtų įvykti garbingas dialogas taikingam ir teisingam Lietuvos klausimų sprendimui. Šis popiežiaus pareiškimas Lietuvos klausimu buvo pirmas po to, kai Vatikanas ir Maskva sutiko pasikeisti ambasadoriais, užmegzdami diplomatinius santykius. Popiežius tą pareiškimą Lietuvos reikalu padarė, kalbėdamas susirinkusiems maldininkams Šv. Petro aikštėje. Vatikanas, kaip ir JAV, niekad nepripažino Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą. Gorbačiovas savo vizito metu Vatikane pripažino, kad Sovietų Sąjunga suklydo, atmesdama religiją. Moralinės vertybės padės atstatyti jų kraštą, kalbėjo Gorbačiovas. Vatikanas jau yra atnaujinęs diplomatinius ryšius su Lenkija, Vengrija, Čekoslovakija.

■ Lietuvos vyskupai pasiuntė Lietuvos Aukščiausiąjai Tarybai ir vyriausybei pareiškimą, kurį Tarybos pirmininkas perskaitė plenarinėje sesijoje. Pareiškime sakoma: "Lietuovs katalikų Bažnyčia, išreikšdama didžiausios mūsų tautos dalies nuotaikas, šiandien vienijasi su visais, kurie džiaugiasi Lietuvos valstybės atkūrimu. Mes, Lietuvos vyskupų konferencijos nariai, visų katalikų vardu reiškiame pilnutinį pritarimą tiems, kuriuos Dievo Apvaizda ir tautos pasitikėjimas pakvietė vadovauti Lietuvos valstybei šiuo jai lemtingu metu. Tikimės, kad jūmyse visuomet pasireikš didžiųjų mūsų tautos vyrų — dr. Jono Basanavičiaus, Antano Sme-

tonos ir kitų 1918 metų mūsų tautos veikėjų dvasia, kuri anuomet pagimdė Lietuvos nepriklausomybę, davė jai teisingą kryptį, sutelkė tautą vienybei ir pažadino ją kūrybingam darbui prieš visus galijotus, kurie savo jėga ir galybe grasina mūsų tautai bei nori ją iš naujo pavergti. Mes išename, kaip mažasis išrinktosios tautos Dovydas ir tariame: 'Jūs išenate prieš mus su kalaviju, o mes, nors beginkliai, išename kurti nepriklausomą Lietuvą vardan kareivijų Viešpaties' ". Pasirašė Lietuvos kardinolas ir vyskupai.

■ Niujorke, Manhatano vakarinėje dalyje, vienos bažnyčios žemutinėje patalpoje įrengti kambariai prisiglausti benamiams, į gatvę išblokštiems vyrams, susirgusiems AIDS liga.

■ Telšių kunigų seminarijos rektorius yra kun. K. Gasčiūnas, o dvasios vadovas — kun. S. Brazdeikis, buvęs Kauno kunigų seminarijos dvasios vadas. Dabar Kauno kunigų seminarijos dvasios vadas yra kun. S. Tamkevičius.

■ Lietuvoje, Elektrėnuose, Ministrų tarybos nutarimu, įregistruota katalikų religinė bendruomenė, sudarytas bažnytinis komitetas, ir vysk. J. Matulaitis įsteigė Elektrėnų Lietuvos tremtinių kankinių parapiją. Parinkta vieta bažnyčios statybai.

■ Lietuvoje leidžiamo "Katalikų pasaulio" praėjusių metų Nr. 10 buvo išspausdinti prel. Kazimiero Žitkaus-Vinco Stonio atsiminimai, kaip jis tarpininkavo poetui Vincui Mykolaičiui-Putinui susitaikyti su Bažnyčia. Mykolaičiui buvo nuimtos bažnytinės cenzūros ir jis grąžintas į pasauliečių katalikų luomą. Poetui gavus pakartotiną širdies smūgį, buvo atvežtas Zapyškio klebonas kun. P. Sitka, bet Mykolaitį jau rado mirusį. Kunigas sąlyginai jam suteikė paskutinius sakramentus.

■ Vatikano pasiuntinys Sovietų Sąjungai arkiv. Pranciškus Colasuonno, prieš išvykdamas į Maskvą užimti popiežiaus pronuncijaus

■ JAV katalikų spauda nuoširdžiai palaiko Lietuvos laisvės siekimus. Plačiai skaitomas laikraštis "Catholic Register" balandžio 22 d. įsidėjo vedamąjį "Lithuania must be free". Ir kita katalikų bei apskritai amerikiečių spauda rodo didelį dėmesį Lietuvai, palankiai pasisako už Lietuvos žmonių laisvės siekimus.

■ Motina Teresė, sulaukusi 79 metų ir sirguliudama, prieš Velykas pasitraukė iš generalinės vyresniosios pareigų savo sukurtoje Artimo meilės misijų vienuolijoje. Šiose pareigose ji išbuvo per 40 metų. Jos įkurta vienuolija pasiekė 87 kraštus, sutraukdama daugiau kaip 3000 seselių. Už savo nuostabų pasišventimą ji buvo apdovanota Nobelio premija.

pareigų, pareiškė, kad jis galys tarpininkauti tarp Maskvos ir Lietuvos, jeigu jį paprašytų.

■ Kankinė už skaislybę Marija Goretti buvo gimusi 1890 m., o 1950 m. paskelbta šventąja. Tad šiais metais sueina 100 metų nuo jos gimimo ir 40 m. nuo paskelbimo šventąja.

■ Sovietų Sąjungoje 1988 m. pabaigoje rusų stačiatikių Bažnyčiai vėl grąžinta dalis garsiosios Kijevo Pečioros Lauros. Šis XI amžiaus vienuolynas yra vienas iš pačių brangiausių stačiatikių šventovių. Bažnyčiai yra grąžintos vadinamosios Tolimosios Uolos su dviem cerkvėmis, varpine ir dar keturiais pastatais.

■ Vakarų Vokietijoje katalikų “Caritas” organizacijoje įvairiose įstaigose dirba apie 44.000 etatinių darbuotojų.

■ Tbilisye, Gruzijos sostinėje, jau 1988 m. buvo atkurta ir iškilmingai atidaryta Teologijos akademija. Joje rūpestingai tiriamos Gruzijos Bažnyčios tradicijos, svarstomas Gruzijos indėlis į visuotinę Bažnyčią. Siekiama atkurti visas buvusias Gruzijos teologijos akademijas, rūpintis dvasininkų ir pasauliečių dvasiniu, intelektualiniu ir moraliniu ugdymu, puoselėti tiksliai ir vaizdžiai gruzinišką teologinę bei filosofinę terminologiją.

■ JAV vyskupų konferencija globos lietuvių sielovados suvažiavimą, kuris numatytas šaukti šių metų rudenį. Apie JAV vyskupų palankumą lietuviams buvo pranešta vysk. P. Baltakiui. Pranešė JAV vyskupų konferencijos sudaryta imigracijos komisijos vadovybė.

■ Vilniaus arkikatedroje — bazilikoje 1989 m. liepos 3 d. pirmąsias savo mišias (primicijas) aukojo kun. Kazimieras Juozas Ambra-

sas-Sasna, žinomas lietuvių kalbininkas, vertėjas, vertimų mokslo teoretikas. Jis gimęs 1934 m. Sasnavos valsčiuje, Sargučiuose. 1957 m. baigė Vilniaus universitetą, 1957-1967 m. dirbo įvairių žurnalų redakcijose. Nuo 1967 m. dėstė Vilniaus universitete. 1972 m. apgynė disertaciją. Vertė knygas iš anglų, rusų, lenkų kalbų. 1978 m. išspausdinta jo knyga “Vertimo mokslas”. 1984 m. išėjo antroji jo knyga “Vertimo tyrinėjimai”. 1987 m. tapo docentu, paskui buvo pakviestas dėstyti lietuvių kalbą Poznanės universitete. Pasiryžęs tarnauti krikščionybės idealams, išėjo reikiamus teologijos mokslus ir pernai buvo įšventintas kunigu. Kard. Sladkevičius jį buvo pakvietęs dėstyti kunigų seminarijoje, bet netrukus jis gavo kvietimą vadovauti Vatikano radijo lietuvių sekcijai. Dabar jis gyvena Romoje jėzuitų rašytojų namuose. Jo miręs brolis Konstantinas taip pat buvo kunigas.

■ Vatikano apaštališkasis pronuncijus yra arkiv. Jonas Bulaitis, gimęs 1933 m. Londone. Bažnytinės teisės studijas daktaro laipsniu baigė Romoje. Diplomatinėje tarnyboje dirbo įvairiose Afrikos šalyse, tačiau sunkiai galėjo pakelti tenykštį krašto klimatą ir susirgo malarija. Tada buvo perkeltas į Iraną. 1989 m. pirmą kartą buvo nuvykęs aplankyti Lietuvos. Jis gerai kalba lietuviškai, domisi lietuvių kalbos moksliniais tyrinėjimais ir šios srities literatūra. Kardinolas jį kvietė pasilikti Lietuvoje, bet jis negalėjo, grįžo vėl į Iraną, kur turės pasilikti dar trejus metus.

■ Šv. Jono Bosco gimimo 100 m. sukaktis buvo paminėta praėjusių metų rudenį. Ta proga popiežius aplankė šventojo karstą Torine bei kitas jo veiklos vietas.

■ Lietuvos kardinolas ir vyskupai ryšium su nepriklausomybės paskelbimu išleido atsišaukimą į tautą. Jie pasidžiaugė, kad nepriklausomybės paskelbimas susilaukė daugelio valstybių pritarimo, bet apgailestavo, kad Sovietų Sąjunga dar vis nori toliau tęsti okupaciją. Jie kreipėsi į lietuvių tautą su meilės ir vilties pareiškimu, skatino nesvyruoti, sakydami, kad jeigu šis apsisprendimas ir bus laikinai nuslopintas, bet vis tiek atneš vaisių netolimoje ateityje. Pagyrė, kad pasirinktas ne jėgos, o teisės parlamentinis kelias į laisvę. Pasidžiaugė, kad lietuvių siekimus remia daugelis kitų pabaltiečių, lenkų, rusų, ukrainiečių ir kitų tautų žmonės. Ragino visus jungtis į bendrą maldą.

■ Tėvai pranciškonai dr. Antaną Klimą pakvietė nuo 1991 redaguoti jų leidžiamą žurnalą "Aidus", kuriuos paskutiniu metu redagavo ir teberedaguoja poetas Leonardas Andriekus. Dr. A. Klimas yra plačiai žinomas mokslininkas, lituanistas, knygų ir daugelio straipsnių autorius. Nuo 1951 m. jis buvo kalbų profesorius Rochesterio universitete. Jo specialybė — kalbotyra.

■ Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčioje kovo 17 d. buvo lietuviškos misterijos "Kryžiaus kelias" premjera.

■ Kun. Jurgis Šarauskas, lietuvių sielovados

vadovas Čikagoje, Šv. Antano parapijos administratorius, buvo išrinktas Šv. Kapo Jeruzalėje ordino riteriu. Tai religinis ordinas, išlikęs dar iš Kryžiaus karų laikotarpio. Šis garbės titulas suteikiamas už religinę veiklą ir paramą Šv. Žemės darbams.

■ Ukrainoje pirmą kartą po 44 metų katalikams leista švęsti Velykas. Pamaldos buvo Lvovo katedroje, kuri atiduota katalikams.

■ Domininkonas kun. dr. Tomas Žiūraitis mirė šių metų balandžio 15 d., sulaukęs 75 m. amžiaus. Jis dirbo Vašingtone gyvenančių lietuvių sielovadoje, buvo Skaučių Seserijos dvasios vadovas, Pentagono kapelionas, rekolekcijų vedėjas.

■ Los Angeles arkivyskupas Roger M. Mahony, kuris yra JAV vyskupų politinės komisijos pirmininkas, parašė Sovietų Sąjungos ambasadoriui J. Dubininui raštą, reikšdamas susirūpinimą Lietuvos reikalais. Prašo taikiu būdu, nenaudojant prievartos, išspręsti šį reikalą palankiai Lietuvos žmonėms.

■ Švedijoje, Stockholmo vyskupijoje, atidaryta pirmoji Skandinavijos kunigų seminarija, skirta visų Skandinavijos kraštų seminaristams.

Juoz.Pr.

■ Jonas Paulius II Velykų proga pasiuntė laišką kard. Sladkevičiui pažymėdamas, kad jam ypatingai brangi Lietuvos Bažnyčia, ypač šią įtemptą valandą. Didįjį Šeštadienį popiežius kalbėjo su Gorbačiovo patarėju Europos reikalams Vadini Zagladin, išreikšdamas susirūpinimą Lietuvos reikalais.

■ Telšių vyskupui Antanui Vaičiui atvykus į Niujorką, ten buvo suorganizuotos pamaldos už Lietuvą Šv. Patriko katedroje. Mišias aukojo vysk. A. Vaičius, koncelebruojant vysk. P. Baltakiui, ukrainiečių vyskupui Basil Losten ir kunigams iš kelių valstijų. Pamokslą pasakė naujasis Brooklyno vyskupas Tomas Daily. Prieš pamaldas buvo suorganizuota lietuvių demonstracija prie Sovietų būstinės ir prie Jungtinių Tautų.

LAIŠKŲ LIETUVIAMS” METINĖ ŠVENTĖ

Šių metų šventė nuo buvusiųjų skyrėsi tik tuo, kad pradžioje buvo kukliai paminėta žurnalo 40 metų sukaktis. Visa kita — kaip paprastai: mišios Jėzuitų koplyčioje, konkurso premijų įteikimas, meninė programa, vakarienė.

Jaunimo centro didžioji salė buvo užpildyta. Punktualiai prasidėjo programa, kuriai vadovavo redakcijos narys Vytautas Kasniūnas. Jis trumpai apžvelgė “Laiškų lietuviams” nueitą kelią ir perskaitė vyskupo Pauliaus Baltakio laišką, kuriame buvo rašoma, kad Vertinimo komisija, susidedanti iš dr. prof. Aldonos Šlepetytės-Janečienės, dr. Juditos Čuplinskienės, kun. dr. Kęstučio Trimako, Lilės Milukienės ir Juozo Polikaičio, prelato Juozo Prunskio Krikščioniškos Kultūros fondo spaudos premiją už 1989 metus paskyrė “Laiškų lietuviams” žurnalui, kaip labiausiai pasitarnavusiam krikščioniškos kultūros bei krikščionybės idealų ugdymui lietuvių tarpe.

Į sceną buvo pakviestas premijos mecenatas prel. J. Prunskis ir “Laiškų lietuviams” redaktorius kun. J. Vaišnys, kuriam mecenatas įteikė 2000 dol. premiją. Keletą šiai progai pritaikytų žodžių pasakė prel. J. Prunskis, o redaktorius, trumpai padėkojęs, tuoj pradėjo premijų įteikimo apeigas konkurso laimėtojams. Jis pranešė, kad iki šiol šiuose konkursuose pirmaudavo moterys. Nors jos dar tebebirmauja ir dabar, bet jau vyrai pradeda lipti joms ant kulnų. Šių metų konkurse dalyvavo 17 asmenų: 11 moterų ir 6 vyrai. Iš jų 9 suaugusiųjų konkurse, 8 — jaunimo. Premijas laimėjo 7 moterys ir 5 vyrai. Visi dalyviai buvo iš JAV, išskiriant vieną iš Australijos ir vieną iš Lietuvos.

Konkurso vertinimo komisiją sudarė: Sigita Balzekienė, Julius Keleras, Dalia Kučėnienė, Nijolė Martinaitytė ir kun. Anicetas Tamošaitis, S.J. Į sceną buvo pakviestas komisijos sekretorius Julius Keleras perskaityti protokolą — paskelbti konkurso laimėtojus. Suaugusiųjų konkurse premijas laimėjo: I (200 dol.) — dr. Vytautas Skuodis, II (150 dol.) — Dalia Staniškienė, III (100 dol.) — Konstancija

Valiuškienė, IV (75 dol.) — Algirdas Nakas, V (50 dol.) — Bernadeta Miliauskaitė-Harris. Tokio pat didumo buvo ir jaunimo premijos. Jų laimėtojai: I — Marius Gražulis, II — Aras Tijūnėlis, III — Vita Narauskaitė (iš Vilniaus), IV — Audra Kubiliūtė, trys penktos premijos buvo suteiktos Edvynai Valkiūnaitei, Vaivai Vygantaitei ir Gyčiui Vygantui.

Laureatų vardu žodelį tarė Marius Gražulis. Šio konkurso premijų mecenatai buvo: dr. Albina Prunskienė — 300 dol., prel. Juozas Prunskis — 200 dol., Jonas ir Vanda Prunskiai — 200 dol., Ona Siliūnienė — 200 dol., po 100 dol.: Stefanija Rudokienė, Sofija Plenienė, Bronius ir Jadvyga Jankauskai, Vaclovas ir Margarita Momkai, Teodoras ir Margarita Blinstrubai (a.a. Bronės Stulgienės atminimui).

Ateinančiam konkursui jau paaukojo ar pasižadėjo aukoti: dr. A. Prunskienė, prel. J. Prunskis, dr. B. Kasakaitienė, E. Diminskienė, T. ir Pr. Siutai, B. ir J. Jankauskai, V. ir M. Momkai, B. Harris, S. Plenienė, V. ir J. Prunskiai, O. Siliūnienė, S. Rudokienė, J. Steponaitis.

Trumpą meninę programą atliko “dainuojančios žemaitės” (Bronė Stravinskienė, Aldona Underienė ir Dana Varaneckienė). Jos padainavo keletą įdomių dainelių ir Nijolės Užubulienės šiai progai sukurtų kupletų, vadovaujant ir akompanuojant Kaziui Skaisgiriui. Jos giedojo ir per mišias, K. Skaisgiriui palydint vargonais.

Po meninės programos, kun. K. Trimakui sukalbėjus maldą, buvo skani vakarienė, paruošta Birutės Jodvalienės (Racine Bakery).

“Laiškų lietuviams” redakcija, administracija ir leidėjai visiems, koku nors būdu prisidėjusiems prie šios šventės, labai nuoširdžiai dėkoja. Dėkojame ir visiems svečiams, taip gausiai atsilankiusiems, ir toms ponioms, kurios juos sukvietė, organizuodamos stalus ir atlikdamos įvairius darbus salėje vakarienės metu.

Ateinančių metų “Laiškų lietuviams” šventė ir konkurso premijų įteikimas bus balandžio mėn. 14 dieną.

Trisdešimt antrasis “Laiškų lietuviams” konkursas

Ateinančiais metais “Laiškų lietuviams” metinė šventė ir konkurso premijų įteikimas bus balandžio mėn. 14 d., tad laiko dar yra daug, bet jau dabar skelbiame konkursą, kad laiku galėtų parašyti ir atsiųsti straipsnius konkurso dalyviai iš Lietuvos. Konkurse gali dalyvauti ir jaunimas, ir suaugusieji. Jaunimas turi būtinai pažymėti, kad tai jaunimo rašinys. Jeigu nebus pažymėta, straipsnis bus dedamas į suaugusiųjų grupę. Suaugusiems bus taikomi didesni reikalavimai negu jaunimui.

Bus galima rašyti laisvomis temomis, bet tik iš šitų keturių sričių: 1. Religija, 2. Tautybė, 3. Šeima, 4. Jaunimas. “Laiškai lietuviams” yra religinės ir tautinės kultūros žurnalas, ypatingą dėmesį kreipias į šeimų ir jaunimo problemas. Užtat ir temos iš šių sričių derinasi su žurnalo pobūdžiu.

Straipsnių apimtis suaugusiems turėtų būti maždaug 4-9 mašinėlė rašytų puslapių, o jaunimo — bent dviejų mašinėlė rašytų puslapių, bet pageidaujama ir ilgesnių. Straipsniai pasirašomi slapyvardžiu ir įdedamas atskiras vokelis su tikrąja autoriaus pavarde ir adresu bei telefonu. Straipsniai turi pasiekti redakciją iki kovo mėn. pirmos dienos. Premijos : I — 200 dol., II - 150., III — 100 dol., IV — 75 dol., V — 50 dol.

“Laiškų lietuviams” ekskursija

Planavome šiais metais ekskursiją į Lietuvą, bet dėl nepalankios padėties Lietuvoje ją atidedame kitiems metams. Šių metų rudenį, turbūt rugsėjo mėn. 27 d., manome vykti į Portugaliją, aplankyti Fatimą, paskui į Ispaniją ir Maroką. Daugiau informacijų duosime kitame numeryje.

Nuoširdi padėka “Laiškų lietuviams” rėmėjams

50 dol. auokojo M. Peteraitienė

Po 40 dol. auokojo: J. ir O. Keraminai, A. ir S. Kikilai, T. ir E. Varankai, J. ir V. Janušaičiai, kun. K. Trimakas.

30 dol. auokojo A. Vygantienė.

25 dol. auokojo Brighton Parko Namų savininkų draugija.

Po 15 dol. auokojo: Br. Zdanienė, A. Žemaitaitis.

Po 10 dol. auokojo : M. Kapačinskienė, B. Kūkalis, N. Gabienė, J. Petrauskas, R. Petkevičius, Ir. Kerelienė, A. Keniausis, K. Palčiauskas, R. Borris, Tėvai marijonai, E. Kiela, M. Raugienė, A. ir L. Stepaičiai, O. Čerškuvienė, I. Rimkūnas, O. Remeikienė, D. Juras, H. Laucius.

Po 5 dol. auokojo: M. Galeckas, Ag. Bigelis, V. Mažeika, M. Opanavičius, B. Micpovylius, J. Bujauskas, M. Kušlikas, A. Stonys, S. Jurskytė, P. Nekrošius, Z. Stanickas, V. Grėbliūnas, R. Šilgalis, T. Slikas, J. Gasperas, L. Kybartas, B. Neverauskas, O. Barauskas, V. Kelmelis, P. Macnorius, G. Mozūraitis, J. Ališauskas, J. Rejeris, E. Sirutis, A. Povilaitienė, K. Petrikienė, J. Baukys.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata — 15 dol., atskiras numeris - 1,50 dol.